

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**MIGRAČNÍ KRIZE V EVROPĚ
A ČINNOST PČR V ZAHRANIČNÍCH MISÍCH**

Autor práce: Lubomír Bačo, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Strnad, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Lubomír Bačo, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Migrační krize v Evropě a činnost PCR v zahraničních misích

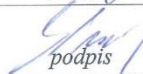
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Migration crisis in Europe and activities of Czech police officers in foreign missions

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

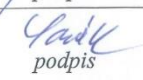

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. Štěpán Strnad, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): říjen 2021

Cíl bakalářské práce: Cílem bakalářské práce bude analýza původu vzniku současné migrační krize, která započala v roce 2015, dále vyhodnocení statistických údajů o nelegálním překročení hranic z třetích zemí do Evropské unie od roku 2015, a to včetně analýzy přijatých opatření nejvytíženějšími státy na hlavních migračních trasách a vlivu těchto nových opatření na statistické údaje.

Student: Lubomír Bačo, DiS.	10. 11. 21 datum	podpis
Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Strnad, Ph.D.	10. 11. 21 datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	8. 12. 2021 datum	podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	8. 12. 2021 datum	podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	14. 12. 2021 datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Štěpánu Strnadovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce a rovněž děkuji Mgr. Martinu Husovi za konzultace a odborné rady.

ABSTRAKT

BAČO, L. *Migrační krize v Evropě a činnost PČR v zahraničních misích: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. 69 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Štěpán Strnad, Ph.D.

Klíčová slova: migrační krize, nelegální migrace, Policie České republiky, Frontex, migrační trasy

Bakalářská práce se zabývá migrační krizí, která se v Evropě datuje od roku 2015. Téma práce je zaměřeno na vznik této krize, její průběh, vývoj jednotlivých migračních tras do Evropy a činnost Policie České republiky v zahraničních misích, především v agentuře Frontex. Cílem bakalářské práce je analýza přijatých protiimigračních opatření vybraných států a vliv těchto opatření na statistické údaje, zejména počty žadatelů o azyl a počty nelegálních překročení hranic. Dalším cílem je vyhodnocení statistických údajů nelegálních překročení hranic na jednotlivých migračních trasách v průběhu let 2015 až 2022.

ABSTRACT

BAČO, L. *Migration crisis in Europe and Activities of Czech Police Officers in Foreign Missions: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2022. 69 s. pp. Supervisor: Mgr. Štěpán Strnad, Ph.D.

Key words: migration crisis, illegal migration, Police of the Czech Republic, Frontex, migratory routes

This bachelor thesis deals with the migration crisis in Europe which has been going on since 2015. The main topic of the study is the origin of this crisis, its course, the development of different migration routes to Europe and activities of Czech police officers in foreign missions especially in Frontex agency. The primary objective of the thesis is to analyse the adopted anti-immigration measures of selected countries and the impact of these measures on the statistical data especially the number of the applicants for asylum and the number of illegal border crossing. The next objective of the thesis is to evaluate the statistical data of illegal border crossings in individual migration routes during years 2015 to 2022.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Základní definice pojmů.....	11
2.1 Migrace a migrant	11
2.2 Uprchlíctví a uprchlík.....	11
2.3 Azyl a azylová politika ČR	12
2.4 Počet žadatelů o azyl v Evropě od roku 2015	13
3 Historie migrace lidstva.....	15
3.1 Prvotní migrace a stěhování národů	15
3.2 Vrcholný středověk v Evropě, kolonizace a otrokářství	16
3.3 Osídlení Austrálie.....	17
3.4 Migrace v 19.–20. století.....	17
3.5 Migrace v průběhu světových válek.....	18
4 Migrace od roku 2015	22
4.1 Migrační politika na přelomu druhého tisíciletí v Evropě	23
4.2 Migrační teorie	24
4.3 Arabské jaro	26
4.4 Přelomový rok 2015	27
5 Účast příslušníků PČR v zahraničních misích	30
5.1 Legislativní úprava	30
5.2 První mírová operace a mise PČR.....	31
5.3 FRONTEX.....	32
5.4 Budoucnost Frontexu	35
5.5 Profily příslušníků Frontexu.....	36
5.6 Národní kontaktní bod Frontexu	37
6 Migrační trasy	39
6.1 Trasa přes západní Středomoří	39

6.2	Trasa přes západní Afriku	40
6.3	Trasa přes centrální Středomoří	41
6.4	Italský ostrov Lampedusa.....	41
6.5	Trasa přes východní Středomoří.....	42
6.6	Operace Poseidon	42
6.7	Balkánská trasa.....	42
6.8	Albánská dohoda s EU	43
7	Opatření přijatá státy na migračních trasách od roku 2015.....	46
7.1	Historický vývoj společné migrační politiky	46
7.2	Strategie pro boj s nelegální migrací	46
7.3	Protiimigrační opatření EU a Turecka.....	47
7.4	Protiimigrační opatření v Maďarsku	48
7.5	Předcházení migrace z Libye.....	52
7.6	Opatření přijatá na trase přes západní Středomoří	54
	Závěr.....	56
	Seznam použitých zdrojů	58
	Seznam zkratk	68
	Seznam obrázků	69
	Seznam grafů	69
	Seznam map.....	69

Úvod

Problematika současné migrační krize v Evropě již několik let, a to i přes některá mezidobí, soustavně hýbe politickou scénou evropských států. Přímým či nepřímým způsobem, a to zejména prostřednictvím politických rozhodnutí, ovlivňuje život mnohých obyvatel světa. Migrační krize v Evropě je datována do první poloviny roku 2015, přičemž je od předemtné doby toto téma sdělovacími prostředky neustále medializováno.

V teoretické části práce autor vymezí základní terminologii týkající se migrační krize, jelikož právě tyto základní pojmy bývají leckdy v médiích neúmyslně zaměňovány. Autor rovněž nastíní historii migrace a zmíní také nejznámější migrační vlny. Zde je třeba si uvědomit, že migrace není neobvyklý jev. V historii lidstva proběhlo několik migračních vln, které měly zásadní vliv na formování částí světa a život dalších generací.

V následujících kapitolách se autor zaměří obecně na současnou migrační krizi. Kdy a především z jakých důvodů začala, kde všude proběhla a k jakým politickým změnám v těchto zemích poté došlo. Jakým způsobem Policie ČR, dále jen PČR, participuje společně s agenturou Frontex na zvládnutí migrační krize. V praktické části autor uvádí základní migrační trasy, následně jejich specifika a vytíženost vyjádřenou počtem nelegálních překročení hranic od roku 2015, a to až do současnosti.

Dále autor předemtné bakalářské práce provede komparaci opatření, která byla akceptována některými vybranými státy na migračních trasách, a vliv těchto opatření na zvládnutí migrační krize, přičemž hlavním měřítkem jsou statistické údaje žádostí o azyl vybraných států a počet nelegálních překročení hranic na těchto migračních trasách.

Při zpracování této práce autor vycházel z oficiálních zpráv a statistik PČR, Ministerstva vnitra, agentury Frontex, Rady EU, Evropské rady a Evropského účetního dvora.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Současná migrační krize je světový fenomén, který již několik let ovlivňuje politickou scénu předních evropských států. Započala v první polovině roku 2015 a trvá do současnosti. Pochopení příčin vzniku a vývoje migrační krize jsou důležité faktory pro předvídání a přijetí vhodných opatření sloužících k eliminaci negativních následků spojených s migrací. Základem teoretické části bude historický exkurz a nastínění předchozích migračních vln, analýza příčin vzniku současné migrační krize a dále rozbor jedné z hlavních metod pro boj s nelegální migrací, a to využití sil a prostředků agentury Frontex. Základem praktické části bude analýza hlavních migračních tras od roku 2015 do současnosti, včetně statistických údajů nelegálního překračování hranic z třetích zemí do Evropské unie. Následuje vyhodnocení změn a opatření přijatých v rámci migrační politiky nejvytíženějšími státy na hlavních migračních trasách.

Cílem bakalářské práce je analýza původu vzniku současné migrační krize, která započala v roce 2015, dále vyhodnocení statistických údajů o nelegálním překročení hranic z třetích zemí do Evropské unie od roku 2015, a to včetně analýzy přijatých opatření nejvytíženějšími státy na hlavních migračních trasách a vlivu těchto nových opatření na statistické údaje.

2 Základní definice pojmů

Fenomén současné migrační krize již několik let obklopuje obyvatele vyspělých zemí světa. Informace jsou publikovány z různých zdrojů, ale ne vždy jsou po obsahové stránce publikovány ve správném znění. Autor proto níže uvádí a interpretuje nejdůležitější pojmy spojené s migrací.

2.1 Migrace a migrant

Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration), dále jen IOM, která byla založena v roce 1951 v Ženevě, od roku 1998 působí v České republice (dále jen v ČR) a v roce 2017 se stala přidruženou agenturou OSN, vypracovala v roce 2004 Výkladový slovník migrační terminologie.¹

Migrace je ve výše zmíněném slovníku definována jako geografický pohyb osob nebo skupin osob přes státní hranice nebo v rámci území jednoho státu. Jedná se tedy o jakýkoliv vnitrostátní či mezinárodní přesun jednotlivce či osob, který není blíže specifikován, stejně jako není definována jeho délka ani jeho motiv. Migraci lze tedy chápat i jako změnu trvalého pobytu jednotlivce či osob, a z tohoto pohledu ji lze rozdělit na vnitřní a mezinárodní. Tato práce pojednává o migraci mezinárodní, tedy změně trvalého pobytu za hranice daného výchozího státu.²

Imigrace znamená proces stěhování na území cizího státu, který není domovským státem – z pohledu cílové země. *Emigrace* je stěhování osoby do státu cizího s úmyslem se zde usadit – z pohledu výchozí domovské země.³

Migrantem je dle definice OSN osoba, která se v zemi mimo svůj původ zdržuje déle než jeden rok bez ohledu na to, zda je zde dobrovolně a legálně, či nikoliv.⁴

2.2 Uprchlíctví a uprchlík

Pojem *uprchlík* je definován v několika právních dokumentech. Mezi zásadní patří Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 z Ženevy a Protokol týkající

¹ O nás: Mezinárodní organizace pro migraci. *International Organization for Migration: the migration agency* [online]. [cit. 2021-11-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.iom.cz/o-nas>>.

² ANDRLOVÁ, Kristýna a Anna DUMONT. Výkladový slovník migrační terminologie. *International Organization for Migration* [online]. [cit. 2021-12-10]. Dostupné z WWW: <https://www.iom.cz/files/Vykladovy_slovník_migrační_terminologie_IOM.PDF>.

³ taktéž.

⁴ taktéž.

se právního postavení uprchlíků z roku 1967 z New Yorku. Úmluva byla reakcí na události druhé světové války, kdy byly ze svých domovů vyhnány desítky milionů lidí, kteří migrovali po Evropě a snažili se někde začít nový život. Podle těchto definic je uprchlíkem kterákoliv osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám či zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti. Totéž platí i pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora uvedených událostí. Úmluva rovněž definuje, jakou právní pomoc a podporu má uprchlík státy Úmluvy zaručenou. Takové osobě je rovněž garantováno, že nesmí být navrácena do země, kde jí hrozí pronásledování. Na druhou stranu je třeba uvést, že Úmluva hovoří o jednotlivcích, nikoliv o skupinách osob, tzn., že každý jeden uprchlík musí mít své důvody a musí mu osobně hrozit pronásledování. Osoby, které utíkají z ozbrojených konfliktů, nejsou z hlediska práva považovány za uprchlíky, byť utíkají před velkým nebezpečím. Toto nebezpečí dopadá na všechny v dané zemi konfliktu, nebezpečí není individualizováno.⁵

2.3 Azyl a azylová politika ČR

Azyl znamená ochranu, kterou stát na svém území poskytuje cizím státním příslušníkům nebo osobám bez státní příslušnosti, které splňují podmínky výše uvedené definice uprchlíka. Žadatel o azyl je povinen prokázat, že mu hrozí nebezpečí. V případě, že se osobě nepodaří prokázat hrozící nebezpečí, nebo v případě, že mu byla z jiných důvodů žádost zamítnuta, například spáchal v dané zemi trestný čin, je povinen opustit zemi a v případě neuposlechnutí může být i deportován.⁶

V České republice azylovou problematiku upravuje zákon č. 325/1999 Sb., Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., O Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Pronásledováním se dle tohoto zákona rozumí závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání. Ochranou se dle téhož zákona rozumí přiměřené kroky příslušných státních orgánů nebo organizací, včetně mezinárodních organizací, směřující k zabránění pronásledování

⁵ UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠTÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-905942-9-6. s. 96.

⁶ Uprchlíci a migranti: Azyl. *Lidská práva* [online]. [cit. 2021-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.lidskaprava.cz/student/uprchlici-a-migranti/clanky/azyl>>.

nebo způsobení vážné újmy, zejména zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo vážnou újmu, za předpokladu, že je taková ochrana účinná a cizinec k ní má přístup. Cizinec žádost o udělení mezinárodní ochrany může podat PČR (odbor cizinecké policie, přijímací středisko pro cizince) nebo Ministerstvu vnitra.⁷

2.4 Počet žadatelů o azyl v Evropě od roku 2015

Ze Statistického úřadu Evropské unie, dále jen Eurostat, vyplývá, že nejvíce žadatelů o azyl v Evropě (Evropské unii) počítáno od roku 2011 bylo v roce 2015. Jedná se o celkový počet žadatelů, nezávisle na pohlaví a věku a ani na tom, zda se jedná o tzv. prvožadatele. V roce 2015 celkový počet žadatelů v Evropě přesáhl 1,39 milionu – z toho bylo více než jeden milion mužů. Například v Německu bylo podáno 476 tisíc žádostí – z toho 325 tisíc mužů, 177 tisíc v Maďarsku, 162 tisíc ve Švédsku a v České republice bylo podáno 1 515 žádostí. O dva roky později, v roce 2017, došlo k výraznému poklesu v počtu podaných žádostí. Bylo jich podáno celkově 735 tisíc a z toho 222 tisíc v Německu, ale v Maďarsku již pouze 3 390 a v České republice 1 445. V roce 2020 bylo podáno 485 tisíc žádostí, což je nejméně od roku 2013, kdy bylo podáno 464 tisíc žádostí. V roce 2020 bylo evidováno nejvíce žádostí opět v Německu a dále ve Francii a Španělsku. Právě počet žádostí o azyl v zemích Evropské unie je znázorněn na *Obrázku 1*.⁸

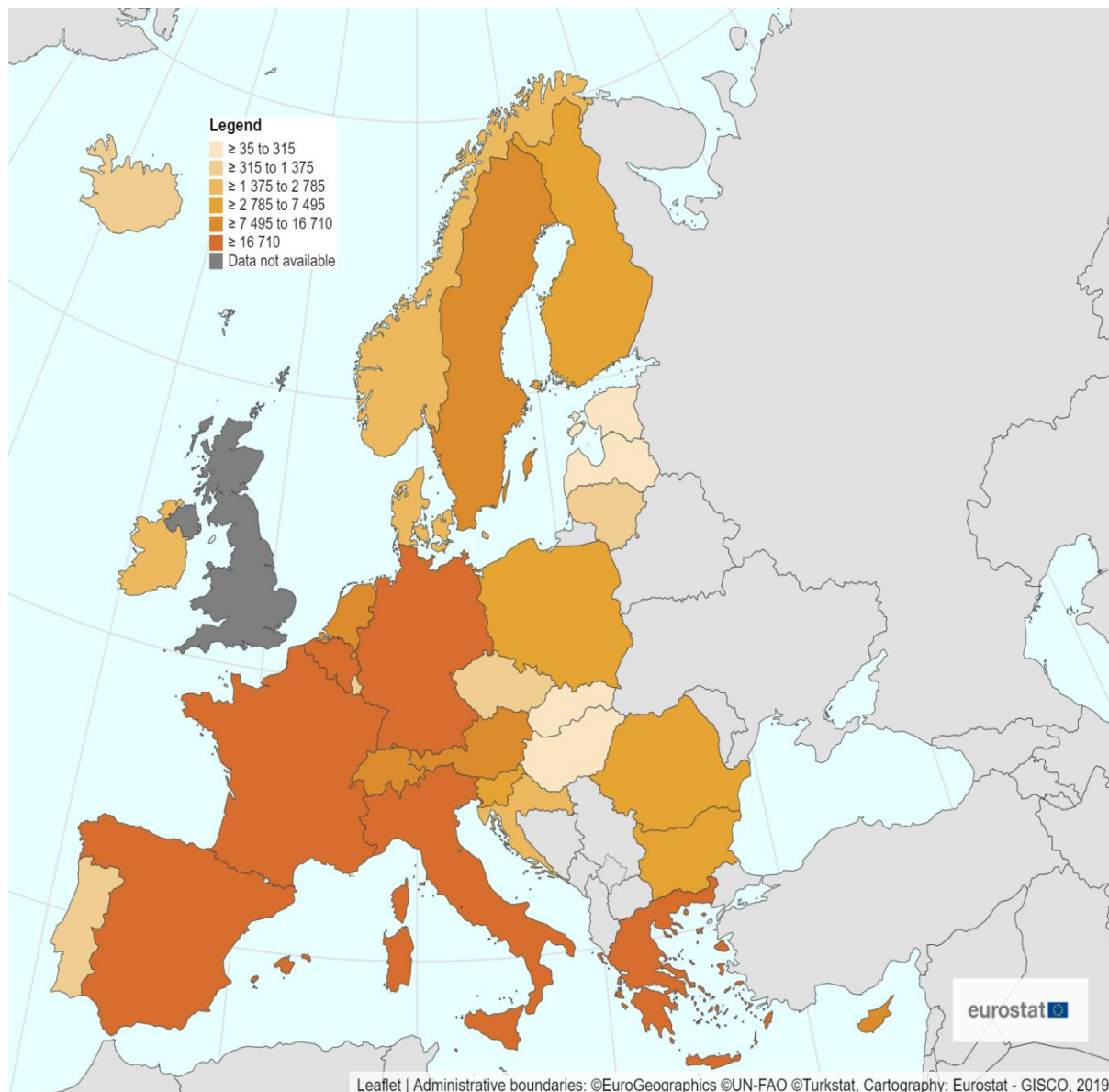
Z dat Eurostatu rovněž vyplývá, že Česká republika má nejnižší počet úspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu. Mluvčí Ministerstva vnitra Hana Malá tuto skutečnost v rozhovoru pro irozhlas.cz odůvodnila tím, že naprostou většinu žadatelů tvoří občané válečných nebo jinak bezpečnostně ohrožených oblastí. Cizinci stále Českou republiku využívají jako tranzitní zemi a bezprostředně poté, co vstoupí na naše území a je zahájeno řízení o udělení mezinárodní ochrany, zemi opouští a odchází do jiných členských států Evropské unie. V roce 2020 bylo vydáno negativní rozhodnutí, nebo

⁷ Zákon č. 325/1999 Sb.: Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu). *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2021-12-12]. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=325/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

⁸ Asylum and first time asylum applicants by citizenship. *European Commission: Eurostat* [online]. 2021 [cit. 2022-01-01]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_ASYAPPCTZA__custom_1835996/default/table?lang=en>.

bylo zastaveno řízení v 90 procentech žádostí, zatímco průměr Evropské unie je okolo 60 procent.⁹

Obrázek 1 – počet žádostí o azyl v Evropě v roce 2020

Zdroj: Eurostat. Asylum and first time asylum applicants by citizenship.¹⁰

⁹ KARASOVÁ, Jana. Česko loni udělilo mezinárodní ochranu 114 cizincům. *IROZHLAS: Zprávy z domova* [online]. Praha, 2021, 20. 6. 2021 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z WWW: <https://www.irohlas.cz/zpravy-domov/uprchlici-azyl-cesko-ministerstvo-vnitra-data-eurostat_2106201941_kro>.

¹⁰ viz. pozn. 8, opak. cit.

3 Historie migrace lidstva

Historický exkurz migrace lidstva volí autor záměrně, aby poukázal na fakt, že migrace obyvatel není žádný nový trend, ale jedná se o sociální proces, který je starý jako samo lidstvo.

3.1 Prvotní migrace a stěhování národů

Nejstarší a člověku nejpodobnější bytosti se vyvinuly před miliony lety. Australopithecus, který je považován za nejstaršího hominida, žil asi před 2–4 miliony let na území dnešní jihovýchodní Afriky. Trvalo další stovky tisíc let, než se vyvinul člověk dnešního typu – homo sapiens sapiens. Jak se lidstvo rozvíjelo, tlupy jeskynních lidí se postupně formovaly v osady a později v zemědělské vesnice, vznikaly první pokročilejší kultury a starověká města. Mezi Sibiří a Aljaškou, Austrálií a přilehlými ostrovy se rozkládala souš a lidé se zde volně pohybovali. Pro lovce a sběrače, kteří putovali krajinou a hledali sobě a svému společenství obživu, byla migrace přirozený způsob života a základ jejich existence. Stejným způsobem života žily později kmeny pastevecké, které rovněž neustále migrovaly krajinou a hledaly příhodné podmínky a pastviny. Díky prvotní migraci před stovkami tisíc let se lidí rozšířili po celé Zemi.¹¹

V době zhruba 8 000 let před naším letopočtem, v úrodné krajině mezi Eufratem a Tigridem, proběhla neolitická revoluce, která umožnila rozvoj zemědělství a změnila tak linii vývoje lidstva. Z pohledu migrace to byla zásadní změna. Lidé se začali usazovat v zemědělsky příhodných oblastech, kde vystavěli osady, a zůstali na jednom místě. Postupně došlo k vzniku a rozvoji civilizací a kultur. Růst obyvatelstva rovněž znamenal i růst případů individuálního vyhnanství a s tím spjatou tzv. „nedobrovolnou migrací“. Nejčastěji šlo o politické nebo filozofické rozkoly, případně spáchání různých prohřešků. Z nejznámějších osobností tehdejší doby to byl například básník Ovidius, kterého okolnosti přinutily emigrovat.¹²

Obecně lze říci, že stěhováním národů došlo k ukončení historického období starověku a započalo období středověku. Stěhování národů se řadí do časového období 4.–7. století našeho letopočtu. Jednalo se o jednu z nejrozsáhlejších migrací světových dějin, která navždy změnila dosavadní podobu euroasijského kontinentu z politického, kulturního a národního pohledu. Historici se shodují, že jednou z příčin stěhování

¹¹ *Encyklopedie historie světa*. Přeložil Veronika PŮROVÁ, přeložil Marian POCHYLÝ. Praha: Cesty, 2001. ISBN 80-7181-567-5 s. 6–8.

¹² KING, Russell. *Atlas lidské migrace*. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1706-0 s. 44–48.

národů byl vpád Hunů a ostatních kmenů nájezdníků do Evropy a s tím související rozdělování území upadající římské říše.¹³

Touto obrovskou migrační vlnou došlo k přesunutí mnoha kmenů nebo i celých etnik po celé Evropě. Velké množství lidí bylo nuceno změnit své domovy a odejít stovky kilometrů za nejistou budoucností. Dle historiků byli jednou z nově přichozích velkých etnických skupin rovněž Slované.¹⁴

3.2 Vrcholný středověk v Evropě, kolonizace a otrokářství

V této podkapitole je třeba zmínit, že se zdokonalením zemědělství se zlepšila strava, rozšířily se plodiny, zlepšila se hygiena, čímž došlo ke snížení úmrtnosti a došlo k populačnímu růstu. Dle historiků stoupl počet obyvatel v období počátku 11. století do počátku 14. století z 25–35 milionů na 80–100 milionů.¹⁵

V polovině 14. století zasáhla Evropu a Asii morová epidemie, při které dle odhadů zemřela až třetina tehdejších obyvatel Evropy. Většina Evropy byla v důsledku morové epidemie v obrovské ekonomické a politické krizi, obyvatelé byli okolnostmi přinuceni opustit své domovy a utéct. Migrace obyvatelstva probíhala zejména mezi blízkými oblastmi.¹⁶

Otrokářství a kolonizace jsou dva pojmy, které jsou spolu velice úzce spjaté. Otrokářství, jako temná kapitola lidských dějin, je ve světě známá už z dob starověkého Egypta, Řecka a Říma, přičemž gladiátoři byli většinou zajatci nebo otroci. O největší masovou migraci v dějinách lidstva se ale postaralo „modernější“ otrokářství. Po objevení a následné kolonizaci Severní a Jižní Ameriky včetně ostrovů Karibiku Evropany došlo k masivnímu přesunu černošských obyvatel Afriky na základě tzv. triangulárního obchodu do Ameriky. Portugalci a později i Španělé, Britové, Nizozemci

¹³ VESELÝ, Josef. Stěhování národů: 13. schůzka nad knihou Petra Hory - Hořejše. Začátek stěhování národů. *Český rozhlas: dvojka* [online]. © 1997-2021 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z WWW: <<https://dvojka.rozhlas.cz/13-schuzka-stehovani-narodu-7938438>>.

¹⁴ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. Historie kolonialismu: Zásadní obrat směru kolonizace v době stěhování národů, 1. část. *Tvar: Občasný živý literatury* [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z WWW: <<https://itvar.cz/zasadni-obrat-smeru-kolonizace-v-dobe-stehovani-narodu-1-cast>>.

¹⁵ TVRDÝ, Lubor. *Migrace a její dopady na hostitelskou zem: (Rozvedeno na příkladu USA)* [online]. Ostrava, 1997 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z WWW: <<http://accendo.cz/wp-content/uploads/DIPLOMKA.pdf>> Diplomová práce. VŠB - TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA. Vedoucí práce Doc. PhDr. František Varadzin, CSc. >

¹⁶ PIETRAŠ, Petr. *Důsledky morové a koronavirové epidemie se částečně podobají* [online]. In: . 25.03.2020 [cit. 2022-01-02]. ISSN 1213-1385. Dostupné z WWW: <https://ceskapozice.lidovky.cz/recenze/dusledky-morove-a-koronavirove-epidemie-se-castecne-podobaji.A200323_182803_pozice-recenze_lube>.

a v menším měřítku i ostatní národnosti dodávaly do Afriky textilní výrobky, střelné zbraně, alkohol výměnou za otroky. Z Afriky byli otroci převáženi do Ameriky na práci v dolech a na plantážích bavlny, tabáku a cukrové třtiny. Z Ameriky do Evropy bylo převáženo koloniální zboží jako melasa, cukr, káva, tabák a jiné zboží. Vědci odhadují, že za více než 300 let bylo do Ameriky nedobrovolně přepraveno okolo 10 milionů černých Afričanů.¹⁷

3.3 Osídlení Austrálie

Autor považuje za relevantní zmínit jednu z nejznámějších forem nucené migrace, kterou je osídlení australského kontinentu v rámci britské kolonizace. V roce 1788 byli za trest z Velké Británie do Austrálie poprvé deportováni vězni. Británie začala Austrálii využívat jako trestaneckou kolonii. Dle historických odhadů, do 50. let 19. století, kdy vyhnanství jako forma trestu skončilo, bylo do Austrálie, zejména do Sydney, posláno až 175 000 odsouzců, aby si v pracovních táborech odpykali trest. Většina trestanců se zde po odpykání trestu usadila a začala osídlovat pobřeží kontinentu.¹⁸

Svobodní osadníci přijeli o pár let později a jednalo se především o velrybáře, lovce a obchodníky, kteří pocházeli ze Skotska, Walesu a Irska. Vypuknutí zlaté horečky v roce 1851 mělo za následek další vlnu přistěhovalců, kdy se do Austrálie během 10 let přistěhovalo přes jeden milion lidí.¹⁹

3.4 Migrace v 19.–20. století

Na počátku 20. století byla světová populace odhadována na 1, 6 miliardy obyvatel. Ve druhé polovině 19. století byl však tlak na obyvatele měst tak obrovský, že docházelo k obrovskému rozmachu migrace do kolonií, což bylo spjaté i s tehdejší levnou dopravou. V letech 1815 až 1914 odešlo z Evropy téměř 60 milionů obyvatel. Nejvíce jich odešlo do Spojených států a do Kanady. Okolo 12 milionů osob odešlo rovněž do Latinské Ameriky, hlavně do Argentiny a Brazílie. Nejvíce emigrantů bylo z Britských ostrovů – včetně Irska, a to okolo 18 milionů, dále z Německa, Skandinávie. Po roce 1890 emigrovala i spousta obyvatel Itálie a Rakouska-Uherska. Mnoho

¹⁷ viz. pozn. 11, str. 374–375, opak. cit.

¹⁸ *Encyklopedie historie světa*. Přeložil Veronika PŮROVÁ, přeložil Marian POCHYLÝ, s. 374–375

¹⁹ MARTIN CULEK A KOLEKTIV, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Obyvatelstvo Austrálie: Vývoj počtu obyvatel. *MUNI IS: Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. b. r. [cit. 2021-12-22]. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/australie/web/pages/13-obyvatelstvo.html>>.

obyvatel migrovalo rovněž v rámci Evropy, ale v některých případech se jednalo pouze o migraci dočasnou. Například do Francie odešla spousta Italů, Španělů či Belgičanů a na západ Německa odešel velký počet Poláků. Zvláštním případem nedobrovolné migrace bylo tehdejší Rusko, kdy mezi lety 1861 až 1914 došlo k nucenému přestěhování až 1, 5 milionu ruských rolnických rodin na Sibiř.²⁰

V některých zemích v téže době dochází k tzv. sukcesi migrací, což znamená, že pro obyvatelstvo jsou poměry v jejich vlasti nedostačující, nemají potřebnou životní úroveň, zatímco pro jinou část obyvatelstva se jedná o poměry žádoucí. Jedním z případů je například Británie, kde rychle se rozvíjející průmysl má vysokou potřebu pracovníků. Spousta obyvatel, jak je uvedeno výše, emigrovala do Spojených států a rovněž i Británie se pro ostatní stala zemí imigrační.²¹

3.5 Migrace v průběhu světových válek

První světová válka byla z pohledu migrace naprosto zlomovým okamžikem. Došlo k velmi radikálnímu omezení svobody pohybu. Do té doby v podstatě nefungovaly žádné účinné systémy pohraniční kontroly a státní zřízení nikterak neomezovalo pohyb lidí. Nástupem první světové války došlo ve státech jako například Francie a Velká Británie k obrácené migraci, kdy z kolonií bylo přemísťováno obyvatelstvo zpět do evropských států jako nucená pracovní síla. Německé válečné hospodářství jako pracovní sílu zpočátku využívalo zadržené zahraniční pracovníky. Potenciál pracovní síly dále Německo čerpalo z obsazených území – z ruské části Polska a Belgie jako prvních obsazených zemí. V srpnu 1916 bylo v Německu více jak 1, 6 milionu válečných zajatců, tzv. „nedobrovolných migrantů“.²²

Konec první světové války změnil dosavadní demografickou podobu a řád světa. Došlo k rozpadu Rakouska-Uherska a Osmanské říše a z nich vznikly nové státy. Každý občan měl právo na sebeurčení a docházelo k vzájemným výměnám obyvatel. Válečný a poválečný chaos měl za následek další migrační vlny. Došlo k nástupu nových režimů a k etnickým konfliktům, například turecká genocida Arménů. Výrazné migrační vlny se projevíly v tehdejších nově vznikajícím Sovětském svazu, přičemž dle odhadů nuceně

²⁰ CAMERON, Rondo E. *Stručné ekonomické dějiny světa: od doby kamenné do současnosti*. Praha: Victoria Publishing, 1996. ISBN 80-858-6521-1. s. 222, 226–228.

²¹ KORČÁK, Jaromír. *Úvod do všeobecné geografie obyvatelstva*. Praha: SPN, 1964. s. 126–127.

²² Migrace obyvatelstva – historické mezníky a význam migrace pro současnost i budoucnost: Hlavní historické mezníky. *Mendelova univerzita v Brně: Elektronické studijní materiály* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z WWW: <https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=71391>.

odešlo od jednoho do tří milionů osob.²³ Jednalo se o dobře situované a vzdělané rodiny, mnohdy i s dobrými kontakty ve střední a západní Evropě, jednak o zemědělské obyvatelstvo. Jejich migrace vyvolala vlnu solidarity a např. i česká vláda tehdy uprchlíkům vycházela vstříc, čímž uprchlíkům usnadnila adaptaci. Vláda od roku 1921 do roku 1936 vyčleňovala z rozpočtu prostředky na pomoc uprchlíkům, zřídila tábor v Moravské Třebové a zde i ruské gymnázium.²⁴

Zde považuje autor za důležité zmínit osobu Fridtjofa Nansena. Norský občan Fridtjof Nansen byl především vědec, vedl polární expedice a později se začal věnovat diplomacii. Je známý jako průkopník ochrany uprchlíků a držitel Nobelovy ceny míru z roku 1922.²⁵ Nansen bývá považován za zakladatele mezinárodního systému ochrany a pomoci uprchlíkům. Pod záštitou Společenství národů zorganizoval návrat půl milionu válečných zajatců a více než 1,5 milionu uprchlíků po první světové válce. V roce 1922 dal vzniknout tzv. „Nansenovu pasu“, který se stal uznávaným mezinárodním dokladem totožnosti a dle odhadů bylo vydáno více než 450 tisíc těchto pasů.²⁶

Druhá světová válka, respektive holokaust, znamenala mimo jiné deportaci a systematické vraždění více jak 6 milionů Židů. Nejvíce bylo zavražděno těch, kteří žili na území Německa a Polska. Celkově byla zlikvidována téměř jedna třetina tehdejší židovské populace. V Polsku žily před první světovou válkou 3 miliony židovského obyvatelstva, v současnosti jich zde žije přibližně 5 tisíc.²⁷

Po konci druhé světové války docházelo k největším přesunům válečných uprchlíků. Další obrovské množství lidí, dle odhadů až 13 milionů, bylo německé obyvatelstvo, které bylo deportováno do Německa převážně z Polska a Československa. Přesuny německých obyvatel po druhé světové válce v Evropě blíže znázorňuje *Obrázek 2*. Údaje jsou uvedeny v tisících.²⁸

²³ viz. pozn. 5, str. 18–21, opak. cit.

²⁴ VEBER, Václav, BUBENÍKOVÁ, Miluša, ed. *Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918-1945: seminář pro dějiny východní Evropy při Ústavu světových dějin FF UK v Praze : sborník studií*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-083-1.

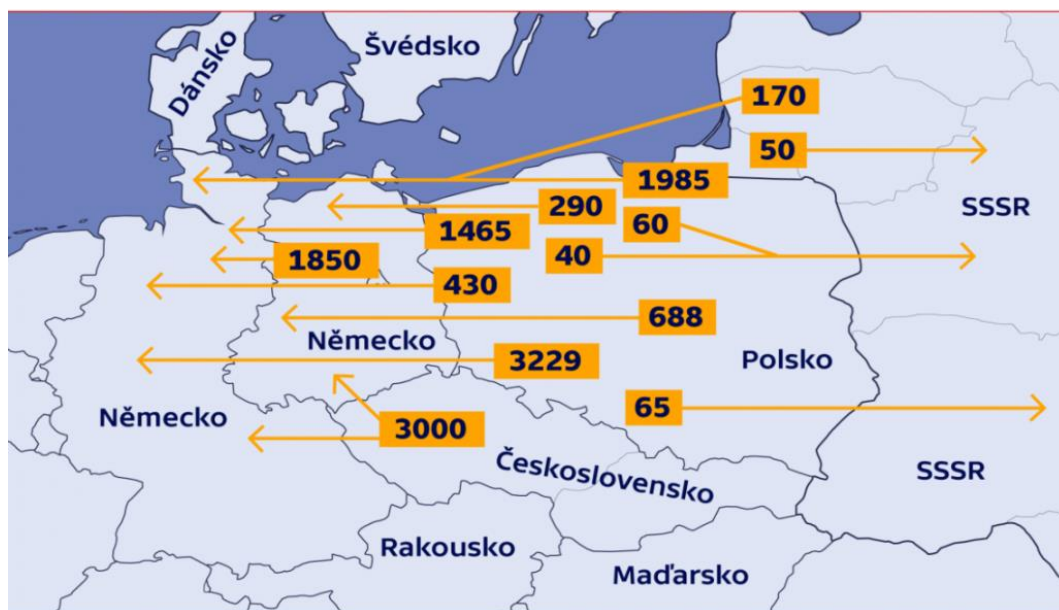
²⁵ HUNTFORD, Roland. *Nansen*. London, United Kingdom: Little, Brown Book Group, 2001, ISBN 0349114927. EAN: 9780349114927, s. 22–26.

²⁶ Fridtjof Nansen – průkopník ochrany uprchlíků. *UHNCR - úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.unhcr.org/cz/173-czo-nasakce-unhcnansenova-cenafridtjof-nansen-prukopnik-ochrany-uprchliku-html.html>>.

²⁷ VENEZIA, Shlomo. *V pekle plynových komor*. V Praze: Rybka, 2010. ISBN 978-80-87067-68-0., s.171–175.

²⁸ SVITÁK, Matěj. *Třicet milionů migrantů. Po válce Evropa zažila stěhování národů: Do sovětských tenat. Česká televize: svět* [online]. b. r. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z WWW:

Obrázek 2 – přesuny německých obyvatel v Evropě po druhé světové válce

Zdroj: SVITÁK, Matěj. Třicet milionů migrantů.²⁹

Kanada i Austrálie začaly po druhé světové válce propagovat politiku na podporu migrace a zpočátku byli přijímáni pouze Evropané. Později, v 70. letech 20. století, byli hlavními zdroji imigrantů obyvatelé zemí Jamajky, Indie, Filipín, Středního Východu či Latinské Ameriky, převážně počet asijských migrantů prudce vzrostl. V Evropě bylo po druhé světové válce třeba opětovně nastartovat ekonomiku. Jakmile začala docházet „domácí“ pracovní síla, byla obrovská poptávka po zahraničních dělnících. Dochází k organizovanému náboru, někdy zvanému „gastarbeiter systém“. Gastarbeiter pochází z německého jazyka a znamená, že občan jiného státu pracuje dlouhodobě v hospodářsky vyspělejší zemi na základě pracovní smlouvy.³⁰

Účelem bylo zamezit trvalému usazení. Pro Německo byli typičtí pracovníci ze zemí, jako jsou Turecko, Itálie, Řecko, Jugoslávie. V 60. letech se zpět do Evropy vrátila řada migrantů z jihovýchodní Evropy, jelikož se celkově v Evropě zlepšila životní úroveň a byla zde spousta práce především v průmyslovém odvětví. Tento proces se nazývá reemigrace. Ve všeobecné rovině lze ale uvést, že koloniální země prioritně využívaly pracovníky ze svých bývalých kolonií. Ve Francii migrační proud

<<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3089054-tricet-milionu-migrantu-po-valce-evropa-zazila-stehovani-narodu>>.

²⁹ taktéž.

³⁰ viz. pozn. 15, opak. cit.

probíhal organizovaně z bývalých kolonií, ale i neorganizovaně – v roce 1970 zde bylo 600 tisíc Alžířanů, 140 tisíc Marokánců, dále desítky tisíc obyvatel Senegalu a Tunisu.³¹

V tomto období dochází v cílových zemích k vytváření migračních komunit, ke sjednocování rodin a trvalému usazení po několik následujících generací. Později, v 80. letech, dochází k ustálení migračních toků, což bylo způsobeno především změnou požadavků na způsobilost pracovníků, místo dělníků jsou žádáni specialisté, což souvisí především s rozvojem elektroniky v průmyslové výrobě. Země přicházejí s restriktivní a selektivní imigrační politikou, dochází k ustálení migračních toků a k uzavření hranic což má za následek snížení legální migrace, ale naopak růst migrace nelegální.³²

V 90. letech minulého století bylo hlavním důvodem k migraci sjednocení již rozptýlených rodin. Po občanské válce a etnických čistkách v zemích bývalé Jugoslávie mezi lety 1991–2001 opustily svůj domov až 4 miliony obyvatel, což bylo nejvíce osob od druhé světové války. Nejvíce se jednalo o obyvatele Bosny a Hercegoviny, Chorvatska, Kosova a Srbska. Tito hledali azyl především v Německu, Švédsku a Rakousku. Návraty uprchlíků byly komplikovány rozsahem válečných konfliktů, po etnických čistkách došlo k podstatné změně etnické mapy regionu. V průběhu několika následujících let rostl počet žádostí o azyl osob ze zemí západního Balkánu, především z Kosova, Srbska, Albánie, Makedonie a Bosny a Hercegoviny. Žádosti byly podávány především v Německu. Hlavní příčinou toho jevu bylo uvolnění bezvízového styku mezi EU a výše uvedenými zeměmi. Žadatelé byli motivováni především ekonomicky a jejich žádosti byly v drtivé většině zamítnuty. V souvislosti se zpřísněním podmínek pro žadatele o azyl v Německu a zvýšení počtu příchozích ze zemí Blízkého východu a severní Afriky se počet žadatelů ze západního Balkánu opět významně snížil.³³

³¹ viz. pozn. 15, opak. cit.

³² Mezinárodní migrace v Evropě: současné modely, trendy a důsledky. *Univerzita Karlova: Přírodovědecká fakulta* [online]. b. r. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://web.natur.cuni.cz/~ejanska/prednaska2.pdf>>.

³³ JUNGWIRTH, Tomáš. Uprchlíctví a migrace ze zemí bývalé Jugoslávie. *Encyklopedie migrace* [online]. b. r. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.encyclopediaofmigration.org/uprchlictvi-ze-zemi-byvale-jugoslavie/>>.

4 Migrace od roku 2015

Autor v této kapitole shrne dosud známá fakta o vzniku migrační krize, která započala v roce 2015 a vývoji migrační politiky v Evropě do vzniku krize. Pohledy na současnou migrační krizi a odpovědi na otázky, zda je současná a budoucí migrace pro původní obyvatele hostitelských zemí, případně pro celou evropskou společnost, přínosem, či nikoliv, se různí. Společnost dělí na dva tábory. Na jedné straně stojí ti, kteří s migrací nesouhlasí či spíše nesouhlasí, a na straně druhé ti, kteří spíše souhlasí a považují migraci z dlouhodobého pohledu za pozitivní jev.

První tábor srovnává migrační krizi s dávnými invazemi „barbarských“ národů do antického světa, které pro tehdejší Evropu znamenaly dnes již nepředstavitelnou destabilizaci existujících poměrů a tak rozsáhlý a civilizační regres, že pro jeho překonání bylo třeba několik staletí. Kladou si otázku, zda je Evropa připravena se bránit, tak jako se v minulosti opakovaně bránila proti Turkům, Mongolům aj.³⁴

Protipól představují argumentace, že migrace má pozitivní vliv na demografický problém v Evropě. Představa, že „potřebujeme imigranty, protože stárneme“ není dle autora zcela správná a interpretace demografického problému v Evropě je mnohem složitější. Zjednodušeně lze uvést, že migranti jsou většinou mladí lidé a řadí se k pracovní síle, tudíž vyrovnají rostoucí penzionovanou domorodou populaci.³⁵

Další pozitivum je spatřováno v tzv. „přilivu mozků“, tedy příjmu kvalifikovaných pracovníků zejména v oborech, kde je odborníků nedostatek (zdravotnictví, vědní obory), a to bez investice do jejich vzdělání.³⁶

Výsledky ekonomických dopadů migrace jsou rozporuplné. Imigrace zlepšila efektivitu na trhu práce. Nekvalifikovaní dělníci jsou pro podnikatele levnou pracovní silou, čímž umožňují větší míru expanze, zvýšení produktivity a podnikatelé mohou platit větší mzdy i domácímu obyvatelstvu. Naopak mohou zvyšovat míru nezaměstnanosti domácího obyvatelstva.³⁷

³⁴ KLAUS, Václav a Jiří WEIGL. *Stěhování národů s.r.o.: stručný manuál k pochopení současné migrační krize*. Ilustroval Jiří SLÍVA. Velké Přílepy: Olympia, 2015. ISBN 978-80-7376-422-7, s. 7.

³⁵ COLLIER, Paul. *Exodus: jak migrace mění náš svět*. Přeložil Blanka BOBOKOVÁ, přeložil Vincent RICHARDS. Praha: Libri. ISBN 978-80-7277-557-6, s. 109.

³⁶ PORSCHE, Světlana. *Kulturní, historické a sociální souvislosti migrace*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. ISBN 978-80-7394-751-4, s. 9.

³⁷viz. pozn. 35, opak. cit., s. 99, 111.

4.1 Migrační politika na přelomu druhého tisíciletí v Evropě

Od svého prvopočátku se Evropská unie, dříve Evropské společenství uhlí a oceli a později Evropské hospodářské společenství, řídila Ženevskými úmluvami z roku 1951 o právním postavení uprchlíků a později Newyorským protokolem z roku 1967. V průběhu let učinila EU v migrační politice několik dalších zásadních kroků. Předmětem změn se mimo jiné stala problematika azylu – v roce 1999 vstoupila v platnost tzv. Amsterodamská smlouva, na základě které veškerou kompetenci v otázce azylové politiky převzala EU a vznikl Společný evropský azylový systém (CEAS). Amsterodamská smlouva zavazuje státy ke spravedlivému zacházení s občany třetích zemí, tedy občanů jiných států než členských zemí EU a občanů Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska, a zajišťuje těmto občanům základní práva a povinnosti.³⁸

V roce 2001, v době, kdy vznikl informační systém EURODAC, požádalo o azyl v EU, která měla v té době 15 členských států, více než 400 tisíc migrantů. Hlavním důvodem vysokého počtu žadatelů byla válka v Kosovu (1998–1999). Systém EURODAC slouží k porovnání otisků prstů žadatelů o azyl a rovněž zabraňuje ve zneužívání těchto žádostí, protože dokáže rychle vyhodnotit, zda daná osoba nemá podáno několik žádostí současně, nebo zda žádá o azyl přesto, že jí byl členskou zemí EU azyl zamítnut. V roce 2006 byl počet žadatelů poloviční.³⁹

V roce 1999 došlo ke zřízení Evropského policejního úřadu, dále jen EUROPOL, jehož hlavním úkolem je boj se závažnou mezinárodní trestnou činností a s tím související boj s nelegální migrací a terorismem. V roce 2003 došlo k přepracování Dublinské úmluvy, která stanovuje, že žádost cizince o mezinárodní ochranu má být projednána a rozhodnuta pouze jedním členským státem EU. V roce 2004 došlo k založení agentury Frontex (bližší informace jsou obsahem následující kapitoly). Cílem a hlavním úkolem je řízení migrace a od roku 2016 rovněž i správa hranic a boj proti trestné činnosti. V období let 2007 – 2010 došlo ke stabilizaci počtů žádostí o azyl v zemích EU. Pro zajímavost autor uvádí, že v rámci projektu Evropské komise nazvaného Solidarita a řízení migračních toků bylo v těchto letech zasláno

³⁸ Migrace - historický přehled: Migrační politika EU po roce 2000. *An official website of the European Union: Zastoupení v České republice* [online]. b. r. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/czech-republic/news/migrate/migrate_historicky_prehled_cs>.

³⁹ taktéž.

členským státům EU 1 820 milionů eur na zajištění ochrany vnějších hranic a účinné řízení přeshraničních toků osob a jejich kontrol.⁴⁰

4.2 Migrační teorie

Nezpochybnitelným faktem je, že současná migrační krize ovlivňuje formování a evropských států. Dopady a změny, které s sebou mezinárodní migrace přináší, se týkají jak zemí výchozích, tedy emigračních, tranzitních, tak zejména cílových, tedy imigračních. Jedná se především o změny v otázkách politických, sociálních, ekonomických, demografických a kulturních. Na mezinárodní migraci, na její původ a průběh mají vliv různé specifické faktory.

Tyto faktory bývají někdy souhrnně označovány jako „Push-pull theory“. Doslovný překlad by byl teorie tlaku a tahu, ale někdy se rovněž užívá volného překladu, teorie odpuzování a přitahování. Jedná se o tzv. spouštěcí faktory, které mají zásadní vliv na rozhodnutí jednotlivce opustit svoji domovskou zemi. Tato teorie vychází z vědeckých studií z 60. let 20. století profesora Everetta S. Lee.⁴¹

Push faktory jsou definovány jako faktory či stimuly tlaku, které podněcují a svým způsobem nutí daného jedince opustit zemi. Nejčastěji se jedná o politické stimuly, což často znamená ozbrojený konflikt. Mezi push faktory dále patří například nízká úroveň životních podmínek, nedostatek ekonomických a pracovních příležitostí, znečištění životního prostředí.⁴²

Typický příklad push faktoru v souvislosti se současnou migrační krizí je občanská válka a boj proti teroristickým organizacím v Sýrii, kdy proti sobě od roku 2011 stojí vládní jednotky prezidenta Bašára al-Asada a protivládní povstalci. Tento konflikt je tak obrovský, že za 8 let jeho trvání opustilo zemi na 6 milionů obyvatel. S politickými důvody úzce souvisí důvody ekonomické a sociální. Dalším specifickým

⁴⁰ viz. pozn. 38, opak. cit.

⁴¹ ČERŇANSKÁ, Barbara. Teorie push-pull vlivů na migraci: teoretické pojmy. *Encyklopedie migrace* [online]. [cit. 2022-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.encyclopediaofmigration.org/teorie-push-pull/>>.

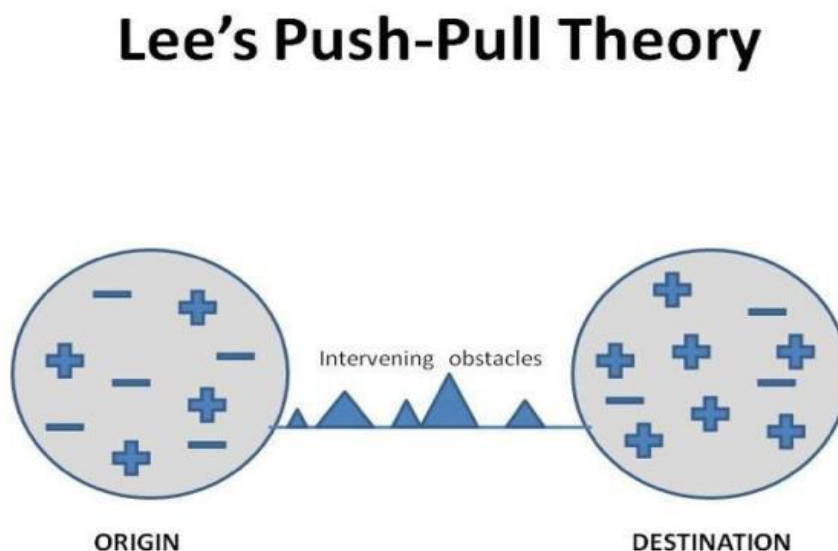
⁴² SOCHOROVÁ, E., H. PALDUSOVÁ, M. KUTA a A. FOLVARČNÝ. *Přehled aktualit v oblasti migrace za období od 1. – 31. března 2018* [online]. Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1, 2018 [cit. 2022-01-30]. ISSN 2533-4166. Dostupné z WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=13>>.

faktorem jsou environmentální důvody, což bývají například oblasti s opakovaným a ničivým zemětřesením, vulkanickou činností a jiné.⁴³

Pull faktory naopak souvisí s cílovou zemí a její atraktivitou pro daného jednotlivce. Ovlivňující faktory při výběru cílové země bývají opakem push faktorů a jsou to tedy důvody, kvůli kterým chtějí lidé opustit místo svého původu. Ve své podstatě se jedná o pozitivní skutečnosti, které přitahují a lákají k odchodu na jiné místo. Především se tedy jedná o dobré životní podmínky – politická a ekonomická stabilita, pracovní příležitosti, dobrý zdravotnický a vzdělávací systém, vyhovující zeměpisná poloha a přírodní podmínky, občanská vybavenost, náboženské svobody, přítomnost rodiny a blízkých přátel.⁴⁴

Podstatu Push-pull theory znázorňuje *Obrázek 3*. Zde je vyobrazena v levé části země původu se svými klady a zápory. Uprostřed jsou různé překážky způsobující problémy s dosažením cíle migrace, především environmentálního původu, jako například přechod hor a pohoří, pouští či vodních ploch a v pravé části je cílová země.⁴⁵

Obrázek 3 – Leeova teorie tlaku a tahu

Zdroj: Rashid's Blog. Lee's Push Pull Theory.⁴⁶

⁴³ viz. pozn. 41, opak. cit.

⁴⁴ taktéž.

⁴⁵ Lee's Push Pull Theory. In: *Rashid's Blog: An Educational Portal: Migration Theories : Lee's Push Pull Theory* [online]. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z WWW: <<https://rashidfaridi.com/2018/04/05/migration-theories-lees-push-pull-theory/>>.

⁴⁶ viz. pozn. 45, opak. cit.

Tato teorie je velice často citována a prezentována, a to především z důvodu její jednoduchosti a pochopitelnosti. Teorie je ale naopak limitována tím, že nedokáže opodstatněně vysvětlit, proč se v některých zemích objevuje zároveň imigrace i emigrace, proč určitá skupina migrantů jde do jedné země spíše než do jiné, například většina Alžíránů migruje do Francie a ne například do Německa, zatímco u Turků platí opak.⁴⁷

Teorie tlaku a tahu zkrátka nepočítá s tím, že každý jedinec je jiný, unikátní. Má vlastní charakteristické rysy a schopnosti, převažují u něj jiné rozhodující faktory a často se rozhoduje pod vlivem svého blízkého okolí.

4.3 Arabské jaro

Arabské jaro, potažmo jasmínová revoluce (název užívaný pro revoluci v Tunisku), jak byly události, které od počátku roku 2011 otrásaly Blízkým východem Evropany nazývány, jsou synonymem vlny revolucí a protivládních protestů, které měly za cíl nahradit autoritářské režimy demokratickou státní správou. Mimo politických důvodů to byly rovněž důvody ekonomické, spjaté s demografickým rozložením obyvatelstva. Ekonomický růst regionu nebyl schopen uživit obyvatelstvo, panovala zde vysoká nezaměstnanost mladých lidí, kteří vykonávali podřadné práce. Těmto lidem chybělo sociální zázemí, byli frustrováni z nemožnosti založení vlastní rodiny. Celý proces byl a je mnohem složitější. Očekávání a naděje Západu byly enormní, Arabské jaro se mělo stát analogií k vývoji v západní a střední Evropě – pád Berlínské zdi, Sametová revoluce. Jediné obavy panovaly o destabilizaci oblastí, kde leží strategické světové zásoby ropy. Jak se později ukázalo, jednalo se o stereotypní „západní myšlení“ a zkreslený pohled na dějiny islámského světa.⁴⁸

Upálení mladého tuniského obchodníka s ovocem a zeleninou ze dne 17. prosince 2010 bylo pouze pomyslnou jiskrou. Tento incident spustil řetězec krvavých událostí, které v některých zemích vedly ke státním převratům a svržení diktátorských režimů. Lidé využívali sociální sítě jako Twitter, Facebook nebo YouTube kanály pro sdílení aktuálních informací a k organizování protestů, protože oficiálním vysíláním nebylo sdělováno prakticky nic. Někdy se v souvislosti s těmito

⁴⁷ CASTLES, Stephen a Mark J. MILLER. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Second edition. Houndmills, Basingstoke, Hampshire and London: MACMILLAN PRESS, 1998. ISBN 978-0-333-73245-8. Dostupné z: doi:10.1007/978-1-349-26846-7, s. 21.

⁴⁸ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2474-9, s. 9–11.

událostmi hovoří o tzv. „facebookové revoluci“. Politické a ekonomické důsledky arabského jara jsou všeobecně pokládány za jednu z hlavních příčin současné migrační krize.⁴⁹

Jak autor uvedl výše, arabské jaro nespĺnilo očekávání Západu a po téměř čtyřech letech dramatického vývoje došlo k různým variantám zakončení protirežimních nepokojů protestů a revolucí. 1) stávající autoritářský režim opoziční síly brutálně potlačil (Sýrie – Bašár al-Asad, Bahrajn). 2) Po odchodu představitelů dosavadních režimů se moci chopily armádní nebo stranické špičky, ale společnosti je jasně dáno na vědomí, že výsledky svobodných voleb a s tím spojené předání moci nepřipadá v úvahu (Egypt a prezident Husín Mubarak). 3) Po pádu diktátorského režimu došlo k chaosu, který byl a stále je prudce zhoršován hospodářskou situací a je provázen náboženským a etnickým násilím (Libye – Muammar Kaddáfí, Jemen Alí Abdalláh Sálíh). 4) Pokračující kontrola správy a represivního aparátu s opatrnými reformami, aby bylo alespoň minimálně vyhověno opozici (Alžírsko, Saúdská Arábie, Jordánsko a Kuvajt).⁵⁰

Svržené diktátory dle původních očekávání nenahradila demokracie, prosperita a stabilita, snad jen kromě Tuniska, ale naopak jsou tyto země destabilizované teroristickými útoky, probíhá zde občanská válka a o moc bojují různá islamistická hnutí. Za vzestupem islámu je dle pařížského profesora Jean-Pierra Fillia postoj původních diktátorů, kteří se stavěli do pozice jediných ochránců země proti islamismu, čímž sami způsobili vzestup islamismu jako alternativu současné vlády.⁵¹

4.4 Přelomový rok 2015

V roce 2015 došlo k enormnímu nárůstu legální i nelegální migrace do Evropy. Reakcí Evropské rady bylo mimořádné zasedání v dubnu 2015. Hlavy států a předsedové vlád zemí EU se dohodli, že musí být vynaloženo veškeré úsilí s cílem zabránit dalšímu umírání lidí na moři, bojovat proti obchodníkům s lidmi a předcházet nelegálním tokům migrace. Došlo k posílení mořských operací Triton (od 1. 2. 2016 operace Themis) a Poseidon a dále k rozšíření pátracích a záchranných operací pod

⁴⁹ PATROVSKÝ, Ondřej. Před deseti lety se prohnalo Blízkým východem „arabské jaro“. Ohně revoluce v některých zemích hoří dodnes. *Česká televize 24: Svět* [online]. 17.12.2020 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3242226-pred-deseti-lety-se-prohnalo-blizkym-vychodem-arabske-jaro-ohne-revoluce-v-nekterych>>.

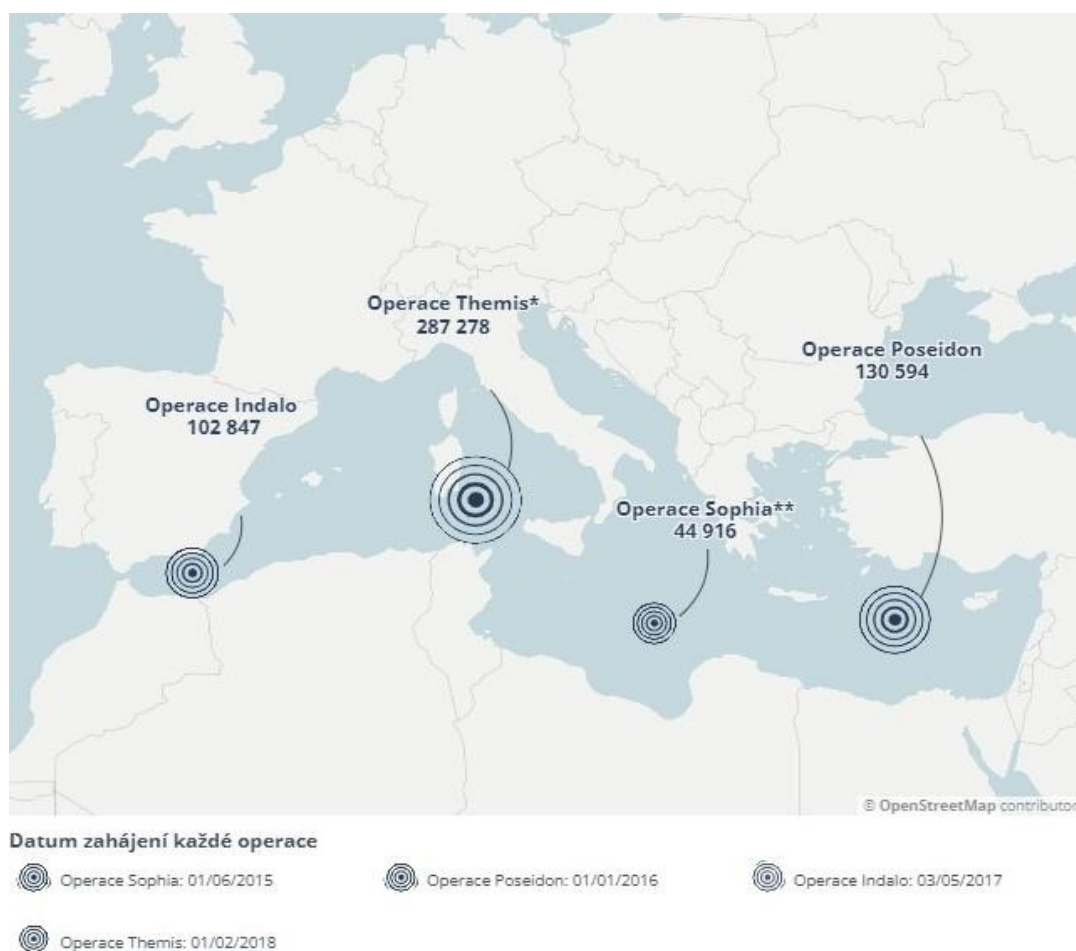
⁵⁰ viz. pozn. 48, opak. cit., s. 29–30.

⁵¹ Redakce online. "Arabské jaro" začalo před pěti lety v Tunisku, změnilo se na "arabskou zimu." *Security magazin* [online]. 14.12.2015 [cit. 2022-01-29]. ISSN 1210-8723. Dostupné z WWW: <<https://www.securitymagazin.cz/security/arabske-jaro-zacalo-pred-peti-lety-v-tunisku-zmenilo-se-na-arabskou-zimu-1404048438.html>>.

záštitou agentury Frontex. Evropská komise následně představila evropský program pro migraci, ve kterém apelovala na sdílenou odpovědnost.⁵²

Od roku 2015 bylo ve Středomoří v rámci operací EU zachráněno více než 560 tisíc lidských životů a došlo k více jak 20 tisícům evidovaným úmrtím. Statisticky jsou jednotlivé operace s počtem zachráněných osob znázorněny na *obrázku 4*. Údaj je platný k 9. lednu 2022.⁵³

Obrázek 4 – počet zachráněných lidských životů v rámci mořských operací EU

Zdroj: Frontex. Infografika.⁵⁴

V roce 2015 došlo k vytvoření tzv. relokačního mechanismu, což měl být pomocný nástroj ke zvládnutí migrační krize. Podstatou bylo přemístění osob z nejméně zatížených zemí, v té době z Řecka a Itálie, do členských zemí EU. V rámci reloka

⁵² Časová osa – reakce na migrační tlaky. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. 2015 [cit. 2022-01-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/history-migratory-pressures/>>.

⁵³ Infografika: Počet zachráněných lidských životů při operacích EU ve Středomoří (2015–2021). *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. 2022 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/saving-lives-sea/>>.

⁵⁴ taktéž.

došlo ke stanovení migračních kvót, na základě kterých mělo být rozmístěno 40 tisíc migrantů a během dalších tří let dalších 20 tisíc. Většina států unie hlasovala pro přijetí kvót, proti byla Česká a Slovenská republika, Maďarsko a Rumunsko.⁵⁵

ČR měla na základě rozhodnutí Rady EU přijmout 2 691 migrantů zjevně potřebujících azyl. ČR neustále upozorňovala na právní a technické aspekty navrhovaného systému, především na nezohlednění vůli relokované osoby a rizika pohybu po schengenském prostoru související s potencionálním bezpečnostním rizikem. V roce 2017 Rada EU zahájila s ČR, Polskem a Maďarskem řízení pro porušení unijního práva. V dubnu 2020 Soudní dvůr EU dospěl k závěru, že všechny tři členské země (rovněž Polsko a Maďarsko) neplnily povinnosti plynoucí z rozhodnutí Rady EU. Konkrétně ČR odmítla postupovat v souladu s dočasným mechanismem a nesplnila svoje povinnosti vyplývající z unijního práva. Na základě rozhodnutí o relokační 50 osob z roku 2016 bylo do ČR přemístěno 12 osob z Řecka, ale další jiné závazky již nebyly splněny. Soudní dvůr rozhodl o neoprávněnosti postupu České republiky, nicméně žádné důsledky z rozsudku pro ČR nevyplývaly, jelikož použitelnost obou relokačních rozhodnutí skončila v roce 2017.⁵⁶

⁵⁵ viz. pozn. 52, opak. cit.

⁵⁶ SD EU: Odmítáním uprchlických kvót porušily země, včetně ČR, své povinnosti. *Advokátní deník* [online]. ©2021, 02.04.2020 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://advokatnidenik.cz/2020/04/02/sd-eu-odmitanim-uprchlickych-kvot-porusily-zeme-vcetne-cr-sve-povinnosti/>>.

5 Účast příslušníků PČR v zahraničních misích

Tato kapitola je zaměřena na výkon služby příslušníků PČR v zahraničních misích. Autor uvádí obecnou právní úpravu, na základě které jsou policisté vysíláni vykonávat službu v zahraničí, a blíže se věnuje agentuře Frontex, v rámci které jsou čeští policisté vysíláni do zahraničních operací. Jedná se především o ostrahu hranic před nelegálním překračováním těchto hranic a s tím spojenou trestnou činností.

5.1 Legislativní úprava

Komplex činností, které PČR v rámci plnění svých úkolů ve vztahu k partnerským orgánům cizích států nebo organizacím zaujímá, lze rozdělit do několika kategorií. Jedná se především o výměnu informací v rámci Mezinárodní kriminálně-policejní organizaci – INTERPOL, práci související s členstvím v EU – činnost v rámci jednotky EUROPOL a činnosti národní centrály Schengenského informačního systému – SIRENE, spolupráce na přípravě bilaterálních smluv včetně spolupráce se zahraničními bezpečnostními sbory v rámci společných zahraničních misí.⁵⁷

Obecně upravuje vysílání policistů do zahraničí zákon č. 273/2008 Sb. Zákon o Policii ČR, konkrétně § 93 tohoto zákona. V tomto paragrafu je uvedeno, že policista je oprávněn působit na území jiného státu – za podmínek, v rozsahu a způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou, dále v rámci mírové operace nebo jiné operace, které se ČR účastní na základě mezinárodní smlouvy nebo na základě rozhodnutí příslušného orgánu či instituce EU, a dále, je-li policista vyslán k plnění úkolů policie na základě rozhodnutí ministra se souhlasem nebo na žádost příslušného orgánu cizího státu. Ve výše uvedeném zákoně jsou rovněž upraveny oprávnění a povinnosti působení příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru na území ČR.⁵⁸

Konkrétní podmínky, pravomoci a oprávnění jsou upraveny v interních dokumentech, což mohou například být Závazné pokyny policejního prezidenta, které ale nejsou veřejně dostupné. Policisté mohou být do zahraničí vysláni jako styční důstojníci, kteří vykonávají diplomatickou funkci, zabezpečují kontakt se zastupitelskými útvary a mezinárodními organizacemi, nebo jako policisté – experti na

⁵⁷ BOHMAN, Martin. Zahraniční mírové operace a policejní mise jako součást mezinárodní policejní spolupráce. *Centrum pro sociální a ekonomické strategie* [online]. [cit. 2021-04-09]. Dostupné z WWW: <https://ceses.cuni.cz/CESES-75-version1-070917_bohman_mise.pdf>.

⁵⁸ FILÁK, Antonín. *Zákon o Policii České republiky: s komentářem : podle právního stavu k ...* Praha: Police History. ISBN 978-80-86477-49-7.

danou problematiku v zahraničních mírových operacích či policejních misích. Závazná definice mírové operace v zákonné úpravě absentuje, ale definicí existuje několik. Mírové operace lze obecně definovat jako akce, která trvají více jak 6 měsíců a využívají civilní i vojenské prostředky, zpravidla dle zásad charty OSN. Tyto operace jsou především za účelem obnovení či udržení míru. Vysílání policistů do zahraničních mírových operací zajišťuje Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR ve spolupráci s Odborem mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia ČR. Autor se v této práci věnuje policejním misím na ochranu hranic před nelegální migrací.⁵⁹

5.2 První mírová operace a mise PČR

Police se poprvé v roce 1999, kdy proběhla mírová operace OSN v Kosovu, zapojila do zahraniční operace. Do té doby neexistovala žádná právní úprava, která by opravňovala příslušníka PČR vykonávat svoji činnost mimo území ČR, a navíc pod vedením cizího státního příslušníka. Od té doby se čeští policisté účastnili misí v Afganistánu, Gruzii, Iráku, Jordánsku, Libérii, Makedonii, Palestině a Bosně a Hercegovině. Policisté účastníci se zahraničních mírových operací vykonávají široké spektrum činností od poradců, pozorovatelů, instruktorů při výcviku místních bezpečnostních složek, styčných důstojníků až po přímý výkon služby.⁶⁰

První misí EU pod hlavičkou Evropské bezpečnostní a obranné politiky s účastí policejních složek byla mise v Bosně a Hercegovině, která byla zahájena v roce 2003 a trvala přes 9 let. Této mise se účastnilo více než 2 300 mezinárodních expertů z členských zemí EU a nečlenských zemí, například z Ukrajiny, Turecka a Kanady. Mise se rovněž zúčastnilo 42 příslušníků PČR. Cílem mise byl výcvik bosenských policistů a vybudování profesionálně fungující bosenské policie.⁶¹

⁵⁹ PYRIHOVÁ, Marie a Lea ZÁHRADNÍKOVÁ. Vysílání příslušníků PČR do zahraničí: příležitost nebo problém? *Policista* [online]. 30.06.2014 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.policista.cz/clanky/reportaz/vysilani-prislusniku-pcr-do-zahranici-prilezitost-nebo-problem-1045/>>.

⁶⁰ Příslušníci Police ČR působí v zahraničních mírových misích. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. ©2021, 30. červen 2010 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/videozpravodajstvi-prislusnici-police-cr-pusobi-v-zahranicnich-mirovych-misich.aspx>>.

⁶¹ KHOL, Radek. Policejní mise EU v Bosně a Hercegovině skončila. *Portál Informačního centra o NATO v Praze* [online]. 8. října 2012 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z WWW: <https://www.natoaktual.cz/analyzy-a-komentare/policejni-mise-eu-v-bosne-a-hercegovine-skoncila-mise-eulex-v-kosovu-se-meni.A121008_141839_na_analyzy_m02>.

5.3 FRONTEX

Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž byla zřízena nařízením EU 2016/1624 ze dne 14. září 2016 a nahradila tak Agenturu pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU z roku 2004, která měla stejný název, zkratku – FRONTEX. Původním cílem byla pomoc členským státům EU a přidruženým zemím Schengenského prostoru, dále jen Schengenu, chránit vnější hranice prostoru volného pobytu EU. Po rozšíření a modernizaci v roce 2016 dostala rovněž za úkol řízení migrace a správu hranic a byla jí rovněž dána větší odpovědnost v oblasti boje proti přeshraniční trestné činnosti, jako např. obchodování s lidmi, včetně pátracích a záchranných operací v rámci ostrahy námořních hranic. Agentura je financována z rozpočtu EU a z příspěvků zemí Schengenu. Je tvořena stálými zaměstnanci a z větší části dočasně vyslanými příslušníky represivních složek členských států.⁶²

Obrázek 5 znázorňuje státy, které jsou členy EU i Schengenu, které nejsou členy EU, ale jsou členy Schengenu a naopak jsou členy EU a nejsou členy Schengenu. Jedná se o 26 států, které se nachází v Evropě, z toho je 22 členů EU. Česká republika je součástí Schengenu od roku 2007. Schengenská pravidla zrušila kontroly na vnitřních hranicích, což obecně znamená volný a neomezený pohyb osob bez hraničních kontrol mezi členskými státy. Země mohou tato pravidla regulovat, a pokud je to nutné pro zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku, mohou hranice uzavřít zcela nebo částečně. Například v boji proti nelegální migraci, v souvislosti s epidemií koronaviru. Podmínky a způsoby uzavření státních hranic upravuje zákon č. 191/2016 Sb. o ochraně státních hranic České republiky.⁶³

Každý ze států, který leží na vnějších hranicích EU, má odpovědnost za ochranu hranice mimo jiné proti jejímu nelegálnímu překračování. V letech 2015 a 2016 došlo k velkému migračnímu tlaku na těchto hranicích a Frontex, v rámci svých rozšířených pravomocí, těmto státům poskytoval a doposud poskytuje technickou a personální

⁶² Co je to Frontex. *FRONTEX* [online]. © 2021 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/language/cs/>>.

⁶³ MACHOTKOVÁ, Šárka. Co je to Schengen. *Euroskop: Já a EU* [online]. Vláda České republiky, © 2005-2022 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>>.

pomoc a zprostředkovává spolupráci mezi pohraničními orgány jednotlivých zemí EU. V čele agentury stojí ředitel Fabrice Leggeri.⁶⁴

Obrázek 5 – mapa zemí EU a Schengenu

Zdroj: Schengen Visa Info. Map of the Schengen and EU Countries.⁶⁵

⁶⁴ European Border and Coast Guard Agency. *European Union: Institutions and bodies* [online]. b. r. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/frontex_cs>.

⁶⁵ Map of the Schengen and EU Countries. *Schengen Visa Information: Schengen countries* [online]. © 2013 - 2021 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.schengenvisa.info.com/schengen-visa-countries-list/>>.

Hlavní úkoly Frontexu

Analýza rizik a hodnocení zranitelnosti – veškerá činnost vychází z vyhodnocování analýzy rizik bezpečnosti hranic EU. Vypracované statistiky a trendy v oblasti nelegální migrace a přeshraniční trestné činnosti na vnějších hranicích jsou poskytovány členům EU a Evropské komisi a jsou využívány pro plánování budoucích operací a dalších aktivit. Hodnocení zranitelnosti je prováděno každoročně a provádí se hodnocení kapacity a připravenosti členských států a zemí přidružených Schengenu vůči migračnímu tlaku na vnějších hranicích. Hodnocení zranitelnosti zpravidla provádí Frontexem nasazení styční důstojníci v členských státech EU, což je rovněž podkladem pro budoucí činnost ochrany hranic EU.⁶⁶

Nasazování v terénu – agentura vysílá příslušníky bezpečnostních ozbrojených složek, čímž autor myslí donucovacích orgánů, tedy policie, z členských států a zemí Schengenu včetně letadel, plavidel a vybavení k ostraze vnějších hranic do oblastí, ze kterých je vyžádána pomoc. Mimo ochranu hranic zajišťuje Frontex operace související s bezpečností námořní plavby, ochranou životního prostředí nebo pátrací a záchranné akce. Pod tento bod lze zahrnout i tzv. rychlé nasazení, kdy členské státy jsou zavázány při mimořádné situaci na vnějších hranicích poskytnout až 1 500 příslušníků rezervního týmu, kteří mohou být nasazení do pěti dnů v místě mimořádné události.⁶⁷

Sdílení informací o trestné činnosti – zpravodajské informace získané během činnosti agentury na hranicích jsou poskytovány příslušným vnitrostátním orgánům, Europolu a případně jiným agenturám na základě mezinárodních smluv. Jedná se zejména o informace o osobách podezřelých z účasti na trestné činnosti pašování osob, obchodování s lidmi a terorismus.⁶⁸

Návratové operace – navrácení osob, které nemají oprávnění zůstat v zemích EU do jejich domovských zemí. Role Frontexu při návratových operacích roste. Napomáhá koordinovat a financovat operace, zajišťuje potřebné cestovní doklady těmto osobám a rovněž poskytuje odborníky, kteří se těchto návratových operací účastní v rámci komerčních letů.⁶⁹

⁶⁶ Co děláme: Hlavní úkoly. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. © 2021 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/cs/co-delame/hlavni-ukoly/>>.

⁶⁷ taktéž.

⁶⁸ taktéž.

⁶⁹ taktéž.

5.4 Budoucnost Frontexu

V souvislosti s vývojovými trendy na poli nelegálního překračování hranic EU a udržitelnosti migrace byl na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci zřízen stálý útvar agentury Frontex neboli „*Standing Corps*“. Hlavním důvodem zřízení stálého útvaru bylo účinné pokračování v politice EU v oblasti správy vnějších hranic, tak jak tomu bylo doposud. Cílem útvaru je účinně řídit překračování vnějších hranic, řešit migrační výzvy a budoucí hrozby na těchto hranicích, přispívat k řešení závažné trestné činnosti přesahující hranice několika států a zajišťovat vysokou úroveň vnitřní bezpečnosti v EU.⁷⁰ Obrázek 6 znázorňuje logo agentury Frontex. Jsou to tři čáry symbolizující mosty umístěné v levé části loga. Znázorňují tři druhy hranic – mořskou, pozemní a vzdušnou.

Stálý útvar pohraniční a pobřežní strážce agentury Frontex je chápán jako první vlastní uniformovaná složka EU. Pracuje pod velením vnitrostátních orgánů země, do které je vyslán, což jsou tedy členské země EU a případně třetí země, pokud s nimi má EU podepsanou dohodu o působení těchto složek. Útvar je složen ze čtyř kategorií pracovníků. V kategorii 1 jsou stálí zaměstnanci Frontexu, kteří jsou dle svých profilů (viz následující kapitola) vysíláni do zahraničních operací. V kategorii 2 a 3 jsou zařazeni dlouhodobí a krátkodobí příslušníci přidělení z členských států a poslední kategorie tvoří rezervu, která je k dispozici pro mimořádné události v rámci nasazení rychlé reakce.⁷¹ Obrázek 7 znázorňuje celkový předpokládaný počet členů stálého týmu a počet příslušníků v jednotlivých kategoriích.

Obrázek 6 – logo agentury Frontex

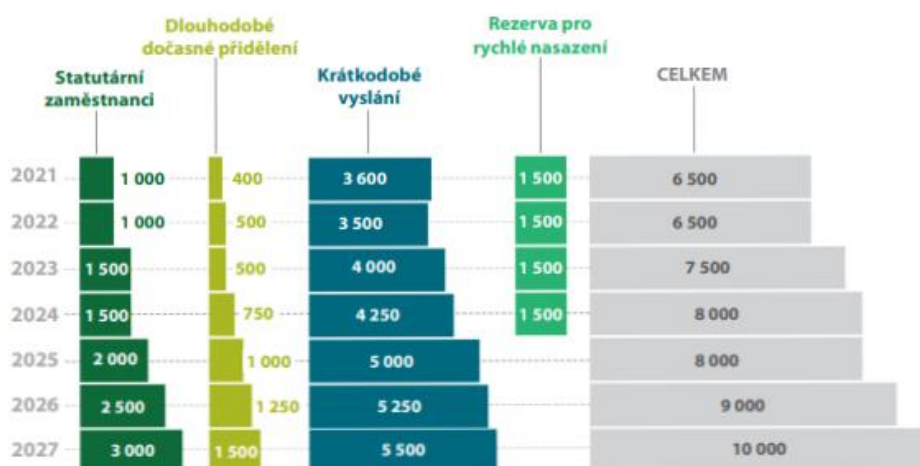
Zdroj Frontex, Logo.⁷²

⁷⁰ Úřední věstník EU: Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019. *EUR-Lex: Přístup k právu EU* [online]. © 1998-2022, 14.11.2019 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EN>>.

⁷¹ Co děláme: Stálý útvar. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. © 2021 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://frontex.europa.eu/cs/co-delame/staly-utvar/>

⁷² European Border and Coast Guard Agency: logo. *Translation Centre for the Bodies of EU* [online]. b. r. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z WWW: <<https://cdt.europa.eu/en/partners/european-border-and-coast-guard-agency>>.

Obrázek 7 – předpokládaný počet členů stálého útvaru Frontex do roku 2027

Zdroj EÚD, na základě nařízení (EU) 2019/1896.⁷³

5.5 Profily příslušníků Frontexu

Níže uvedené pracovní profily nejsou celkovým výčtem, autor vybral pouze několik specifických činností, které v rámci své specializace mohou příslušníci ozbrojených složek a zaměstnanci agentury v zahraničních operacích vykonávat. Autor zde vycházel především z vlastních zkušeností ze zahraničních misí v Řecku a Albánii v letech 2019 až 2020.

Frontex Support Officer – na této pozici je obecně vykonávána činnost zástupce agentury. Koordinuje a zpracovává probíhající operaci, spolupracuje s orgány dané země, ve které operace probíhá, zabezpečuje logistiku, plánuje výkon služby a řídí společná setkání. Řeší rovněž i mimoslužební záležitosti, jako jsou například problémy s ubytováním, zdravotní komplikace vyslaných policistů a jiné. Na tuto pozici je přidělen člověk, který má zkušenosti se zahraničními operacemi, zná místní poměry, má zkušenosti s vedením týmu a je vyžadována perfektní znalost anglického jazyka.

Screening Officer – expert na získávání údajů ke zjištění státní příslušnosti osob bez potřebných dokladů. Na této pozici se vyžaduje znalost geografie a politické situace v daných zemích. Důvodem je schopnost odhalení smyšlených prohlášení o příslušnosti a zemi původu vyslychaných osob a rovněž posouzení statutu, což může mít vliv pro udělení azylu.

⁷³ Podpora pro správu vnějších hranic poskytovaná agenturou Frontex: zatím není dostatečně účinná. *Evropský účetní dvůr: zvláštní zpráva* [online]. ©2021, 08/2021 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z WWW: <https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_08/SR_Frontex_CS.pdf>.

Debriefing Officer – expert na prvotní vytěžení (vyslechnutí) osob, které nelegálně překročily nebo se pokusily překročit vnější hranici. Tyto informace jsou důležité pro budoucí analyzování a taktické plánování průběhu operace.

Border Surveillance Officer – expert na ostrahu vnější hranice. Cílem je předcházení nelegálnímu překračování hranic a zabránění příhraniční kriminalitě. Na tuto pozici je požadovaná znalost a ovládání technických zařízení, například vozidla s termovizní technikou.

Fingerprinting and Registration Officers – experti na odebrání otisků a registrační úředníci, kteří s příchozími vyplňují potřebné formuláře. Tito působí pouze v tzv. hotspotech, tedy místech sloužících k registraci přicházejících migrantů, jejich evidenci a následnému přemístění do příslušných zařízení na základě žádostí o azyl v dané zemi, relokaci do jiného členského státu nebo pro navrácení do země původu.

Advanced Level Document Officers – vykonávají specializované činnosti zaměřené na padělané doklady a využívají moderní technická zařízení na odhalení veškerých padělaných dokladů, čímž poskytují podporu příslušníkům v první linii, tedy přímo na hraničních přechodech.

5.6 Národní kontaktní bod Frontexu

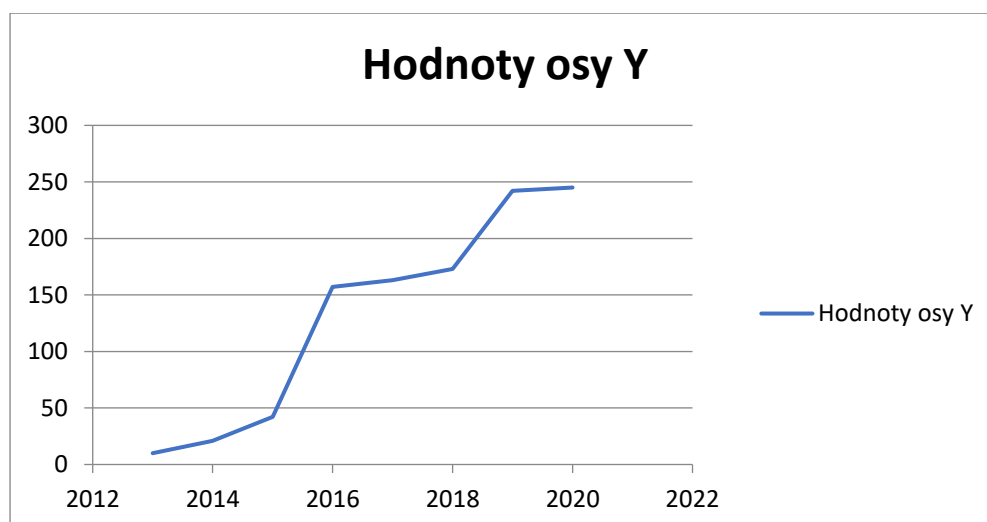
National Frontex Point of Contact neboli NFPoC je zřízen v každém členském státě EU. Členské státy mají od roku 2005 povinnost zřídit tyto národní kontaktní body. Na národní úrovni je to jediné pracoviště, které je určené k přímé spolupráci s agenturou Frontex. NFPoC je v České republice zřízen jako součást ředitelství pro mezinárodní policejní spolupráci Policejního prezidia ČR, odboru strategické spolupráce, oddělení vysílání do zahraničí. Mezi hlavní úkoly NFPoC například patří: komunikace s centrálou agentury ve Varšavě, vedení a správa národního týmu Evropské pohraniční a pobřežní stráže, a to včetně výběru jejich členů, přípravy na vyslání do zahraničí a samotné vysílání do společných operací, správa a databáze technického vybavení, které je v těchto misích využíváno.⁷⁴

⁷⁴ Policie České republiky – Služba cizinecké policie: Mezinárodní spolupráce. *Policie České republiky: Útvary Policie ČR* [online]. © 2021 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/mezinarodni-spoluprace-106452.aspx>>.

Statistika vyslaných příslušníků PČR

Níže uvedené statistické údaje zpracované do *Grafu 1* vychází z oficiálně evidovaných statistik Frontex a vyobrazuje počet vyslaných příslušníků PČR v letech 2013 až 2020 agenturou Frontex do zahraničních misí. Jak vyplývá z grafu, od roku 2015 dochází k rapidnímu navýšení vyslaných policistů, někteří policisté byli vysláni během roku i vícekrát. Nejtěžší situace byla v roce 2016, kdy počet registrovaných policistů z ČR ve Frontexu byl oproti vyslání téměř třetinový. Z toho došlo k nejvíce vyslání do Řecka (87), Bulharska (29) a Itálie (23). V roce 2018 bylo 157 registrovaných policistů a počet vyslání byl 176, z toho Řecko (74), Itálie (28), Bulharsko (23) a Španělsko (16). V roce 2019 došlo celkově ke 242 vysláním (z celkového počtu 330 policistů). V roce 2020 bylo vysláno 245 policistů. Zdrojem údajů je oficiální statistika Frontex a tabulka časového rozložení společných operací.

Graf 1 – počet vyslaných příslušníků PČR agenturou Frontex

Zdroj: OMPS PP ČR, vlastní zpracování.

Operace na každý následující rok jsou plánovány s půlročním předstihem a v reakci na aktuální situaci. Standardní délka vyslání jsou dva měsíce. V roce 2020 došlo v souvislosti s výskytem onemocnění Covid-19 ke krizové situaci a některé kontingenty byly nuceny zůstat na místě vyslání více jak čtyři měsíce. Například na řeckém ostrově Kos byl český kontingent pět měsíců, za což dostal ocenění a plaketu od nejvyššího velitele pobřežní stráže probíhající mise.

6 Migrační trasy

V této kapitole se autor zaměří na migrační trasy a statistické údaje nelegálních překročení hranic do EU na těchto trasách. Některé zdroje se v dělení migračních tras liší, autor vychází z rozdělení dle agentury Frontex. Ten rozděluje pět hlavních migračních tras: přes západní Středomoří a západní Afriku, centrální Středomoří, východní Středomoří, západní balkánská trasa a východní hranice mezi Ruskou federací, Ukrajinou, Běloruskem, Moldavskem a členskými státy EU. Poslední zmíněná trasa je využívána nejméně, proto jí autor považuje za nerelevantní a blíže se jí nevěnuje.

6.1 Trasa přes západní Středomoří

Tato trasa je nejvíce využívána pro nelegální vstupy do Španělska přes Středozemní moře na pevninské území Španělska, případně přes španělské enklávy Ceuta a Melilla na území Maroka. Enklávou se rozumí část území nebo teritoria, která je zcela obklopena územím jiného státu. Tato města jsou od Maroka oddělena 6 metrů vysokými ploty s ostnatým drátem. Pásmo mezi ploty je navíc uzpůsobené tak, aby zde mohla projíždět policejní vozidla či vozidla stráže. I přesto je překážka migranty pravidelně překonávána, což vede k poměrně ostrým bojům mezi policií a migranty.⁷⁵

Například v červenci 2018 se v Ceutě snažilo překonat plot zároveň 850 migrantů, okolo 600 migrantům se to podařilo. Při zásahu proti násilnému a nelegálnímu překročení hranic došlo ke zranění 20 policistů, kteří byli napadeni prostřednictvím zápalných láhví. Při překonávání plotu s ostnatým drátem dochází pravidelně k vážným zraněním, což dlouhodobě kritizují nevládní neziskové organizace, na jejichž popud je ze španělské strany ostnatý drát nahrazován jinými bezpečnostními prvky.⁷⁶

Tuto trasu využívající nejvíce právě Maročané nebo Alžířané. V roce 2018 byla vůbec nejpoužívanější cestou do Evropy. Dle statistických údajů Frontexu došlo k 57 034 nelegálním vstupům. Trasa je rovněž využívána zločineckými organizacemi

⁷⁵Trasy přes západní Středomoří a západní Afriku: Trasa přes západní Středomoří. *Evropská rada, Rada Evropské unie: Migrační politika EU* [online]. 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/western-routes/>>.

⁷⁶ Migranti se pokusili přelézt plot do enklávy Melilla. Jeden zahynul, několik zraněných. *Globe24.cz* [online]. ©2021, 20.srpna 2020 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://globe24.cz/svet/migranti-se-pokusili-prelezt-plot-do-enklavy-melilla-jeden-zahynul-nekolik-zranenych.94c48566>>.

jako hlavní síť pro pašování drog ze severní Afriky do Evropy. Frontex zde v současné době působí v rámci operace Indalo.⁷⁷

6.2 Trasa přes západní Afriku

Tato trasa vede přes západní Afriku na Kanárské ostrovy v Atlantském oceánu a jedná se o jednu z nejnebezpečnějších tras, protože migranti zpočátku na plavbu na Kanárské ostrovy používali místní rybářské lodě zvané „cayucos“. Délka trasy je závislá na místě vyplutí a může být dlouhá od 100 km do 1 600 km. Je využívána nejvíce migranty z Maroka, západní Sahary, Mauritánie, Senegalu a nejzazším místem je Gambie.⁷⁸

Ze statistik vyplývá, že se v roce 2020 do Evropy nelegální cestou dopravilo nejméně migrantů od vypuknutí krize na přelomu roku 2014/2015, ale naopak Kanárské ostrovy zažily v roce 2020 obrovskou migrační krizi. Na ostrov připlulo více jak 22 500 migrantů, což je 8krát více než v roce předešlém. Nejvyužívanějším místem pro vyplutí je marocký přístav Dachla, který je vzdálený od Kanárských ostrovů přibližně 500 kilometrů. Jeden z hlavních důvodů nárůstu nelegální migrace na této trase je paradoxně uváděna pandemie koronaviru, respektive opatření přijatá africkými zeměmi v souvislosti s touto pandemií. Tato opatření bránila v pohybu na tradičních migračních trasách a v mnoha výchozích zemích se zhoršily sociální a hospodářské životní podmínky. Spousta obyvatel, kteří měli hlavní příjem z turistického ruchu, přišla o práci a začala se věnovat pašování lidí.⁷⁹

A rovněž, jak autor uvádí již v předchozí kapitole, za změnou migrační trasy stojí i lepší spolupráce Maroka s EU a zvýšené úsilí Maroka v boji s nelegální migrací. Na dramatický nárůst migrantů na Kanárských ostrovech reagoval Frontex tím, že od druhé poloviny roku 2020 zde působí ve svých operacích.

⁷⁷ Migratory Routes: Western Mediterranean Route. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. ©2021, [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-routes/western-mediterranean-route/>>.

⁷⁸ Trasy přes západní Středomoří a západní Afriku: Trasa přes západní Afriku. *Evropská rada, Rada Evropské unie: Migrační politika EU* [online]. 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/western-routes/>>.

⁷⁹ Lodě skryté v poušti. Krušná plavba migrantů na Kanáry začíná na Sahare. *IDnes.cz* [online]. © 1999-2021, 24.01.2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/kanarske-ostrovy-migranti-plavba-zapadni-sahara-maroko-migrace-cluny.A210122_133708_zahranicni_aha

6.3 Trasa přes centrální Středomoří

Tato trasa zahrnuje mořskou hranici Itálie a Malty a je využívána především migranty z Libye. Cílovou evropskou zemí je zpravidla Itálie, respektive ostrov Lampedusa a Sicílie nebo případně i ostrov Malta, kde většina migrantů a žadatelů o azyl vstupuje do EU. Libye po mnoho let fungovala pro okolní africké státy jako tranzitní země na cestě do EU s vybudovanou sítí převaděčů a obchodníků s lidmi. V letech 2006 – 2009 byla tato migrační trasa hojně využívána, než se podařilo v roce 2009 situaci stabilizovat, a to na základě bilaterálních dohod mezi Itálií a Libyí. Po arabském jaru se počet migrantů a žadatelů o azyl téměř zdesetinásobil. V roce 2018 došlo díky nově přijatým omezujícím opatřením k největšímu poklesu nelegálního překročení hranic, ale od roku 2020 je opět zaznamenán značný nárůst připlouvajících migrantů.⁸⁰

6.4 Italský ostrov Lampedusa

Jedním z nejfrekventovanějších příjmových míst se stala italská Lampedusa, ostrov ležící ve Středozezemním moři mezi Tuniskem (200 km) a Sicílií (110 km). Spadá do regionu pod Sicílií a od Libye je vzdálen okolo 300 km. Lampedusa je prvním kontaktním místem centrálního Středomoří mezi Afrikou a Evropou. Dříve turisticky navštěvovaný ostrov, jehož rozloha je 20 km² a žije zde okolo 6 tisíc obyvatel, je přeplněn již několik let nelegálními migranty. V roce 2015 zde byl zřízen první „hotspot“ v EU s kapacitou migračního střediska okolo 300 míst.⁸¹

V médiích se opakovaně, převážně v loňském roce a v roce 2020, objevovaly zprávy, že situace na ostrově je neudržitelná a je žádán zásah vlády. Příčinou zvýšeného počtu žadatelů o azyl připlouvajících na Lampedusu je zhoršující se situace v Libyi v souvislosti s probíhající občanskou válkou. Obecně je vývoj migračních tras závislý na politické situaci a v průběhu let se velmi často mění, čehož je Lampedusa – brána do Evropy, jak je někdy v médiích nazývána, typickým příkladem.⁸²

⁸⁰ Trasa přes centrální Středomoří. *Evropská rada, Rada Evropské unie: Migrační politika EU* [online]. 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/central-mediterranean-route/>>.

⁸¹ MARENČOK, Bc. Jiří. *Příčiny a dopady evropské migrační „krize“: subsaharská dimenze* [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://theses.cz/id/7kniwb/22046231>>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Vedoucí práce Mgr. Jan Prouza, Ph.D.

⁸² Lampedusa se hroučí. Pokud vláda nezasáhne, celý ostrov jde do stávků, varuje starosta. *Echo24.cz* [online]. © 2022, 30. srpna 2020 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://echo24.cz/a/SkPU7/lampedusa-se-hrouci-pokud-vlada-nezasahne-cely-ostrov-jde-do-stavky-varuje-starosta>>.

6.5 Trasa přes východní Středomoří

Trasa přes východní Středomoří je využívána pro nelegální vstupy do Řecka, Bulharska a na Kypr migranty a uprchlíky, kteří hledají útočiště v Evropě před občanskou válkou v Sýrii. Mimo syrské migranty je trasa využívána Somálci a Afgánci. Mimo výše uvedeného trasa zahrnuje rovněž pozemní hranici Bulharska s Tureckem. Dle statistických údajů z Frontexu zaznamenala Evropa největší migrační vlnu od druhé světové války právě na této trase v roce 2015. Do Evropy se po této trase dostalo více než 885 tisíc migrantů a žadatelů o azyl, což bylo 17krát více než předchozí rok. Nejkritičtější situace byla na řeckých ostrovech. Zejména Rhodos, Lesbos a Kos registrovaly denně stovky migrantů. V reakci na tuto vlnu zažádaly řecké úřady o rychlou intervenci operace Poseidon a posílení hranic. Frontex nasadil na řecké ostrovy zvýšený počet svých členů a plavidel, aby pomáhaly při hlídkování na moři a při registraci migrantů na pevnině.⁸³

6.6 Operace Poseidon

Hlavním cílem operace Poseidon je podpora Řecka v oblasti střežení mořských hranic mezi řeckými ostrovy a Tureckem a zaměstnává, s ohledem na aktuální situaci a potřeby, až 600 příslušníků Frontexu. Jedná se o víceúčelovou operaci, která zahrnuje velkou škálu činností. Od individuálních operací, tzv. *SAR – search and rescue*, neboli pátrací a záchranné operace, přes zaměření na hraniční trestnou činnost – nejčastěji pašování lidí, drog, zbraní, padělání dokumentů, dále registraci příchozích migrantů, včetně ověřování jejich totožnosti a rozbory a prověření jejich výpovědí, až po odhalování neoprávněného rybolovu či znečišťování životního prostředí. V rámci operace fungují rovněž vyšetřující specialisté na odhalování pašeráckých sítí, kteří operují v Turecku, ale i v zemích původu příchozích migrantů, a tyto údaje poskytují řeckým úřadům i Europolu.⁸⁴

6.7 Balkánská trasa

Balkánská migrační trasa je součástí a prakticky pokračováním trasy východního Středomoří. Jedná se o prodloužení migračního koridoru do západní Evropy. Tuto trasu využívali migranti již několik let před vypuknutím migrační krize. Bylo to umožněno

⁸³ Migratory Routes: Eastern Mediterranean Route. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. ©2021 [cit. 2022-03-02]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-routes/eastern-mediterranean-route/>>.

⁸⁴ Main Operations: Operation Poseidon. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. ©2021 [cit. 2022-03-02]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/we-support/main-operations/operation-poseidon-greece-/>>.

zavedením bezvízového styku mezi EU a některými zeměmi západního Balkánu z roku 2009 a 2010. Pozice Balkánu se z pohledu migrace v průběhu let změnila. Dříve se jednalo o region, ze kterého lidé z důvodu válek a politické nestability z 90. let minulého století utíkali do západní Evropy. V průběhu několika let se tento region proměnil v tranzitní oblast. V roce 2009 bylo cca 10 % z celkově zadržených migrantů registrováno jako tranzitní, procházející dále do Evropy. Oproti tomu v roce 2012 došlo ke skokovému nárůstu na 75 %, což je důsledkem Arabského jara. Nejtěžší situace byla zpočátku v Turecku, protože na podobný scénář nebylo připravené, alespoň ne v takovém měřítku.⁸⁵

V průběhu migrační krize se tato trasa stala jednou z hlavních cest do EU. Po masivním nárůstu v roce 2015, kdy bylo detekováno více než 750 tisíc migrantů a žadatelů o azyl, došlo v roce 2016 k poklesu na 130 tisíc zjištěných nelegálních překročení hranic. Nejčastěji se jednalo o migranty z Afghánistánu, Pákistánu a Iránu, ale i obyvatelé balkánských států, tedy Kosované a Albánci. Následující roky počet zjištěných nelegálních překročení hranic klesal a v roce 2021 to bylo 60 tisíc detekcí.⁸⁶

Balkánská trasa je ze všech výše zmíněných považována za nejbezpečnější a z hlediska náročnosti za nejsnadnější. Především proto, že z Turecka na řecké ostrovy je třeba k překonání moře relativně krátké vzdálenosti, což je z finančního i časového hlediska výhodnější. V Řecku jsou ve většině případů poprvé vyřizovány žádosti o udělení azylu a poté, aniž by došlo k řádnému řízení, se migranti snaží pokračovat dále do západní Evropy. Z Řecka existují tři hlavní migrační proudy: přes Severní Makedonii, Srbsko a Maďarsko nebo přes Albánii, Černou Horu, Bosnu a Hercegovinu do Chorvatska, nebo přes Bulharsko do Srbska a Maďarska.

6.8 Albánská dohoda s EU

Dne 1. 5. 2019 vyšla v platnost dohoda mezi EU a Albánskou republikou o společných operacích Frontexu s albánskou pobřežní stráží na albánsko-řeckých hranicích. Je to vůbec první dohoda tohoto typu s nečlenskou zemí EU, na jejímž území zahájil Frontex společnou operaci. Cílem operace je posílit správu hranic a zvýšit

⁸⁵ SMITKOVÁ, Klára. *Balkánská migrační trasa: řešení migrační vlny v Bosně a Hercegovině a zapojení neziskových organizací* [online]. Praha, 2020 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/202810/?lang=cs*>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra ruských a východoevropských studií. Vedoucí práce PhDr. Ondřej Žíla, Ph.D.

⁸⁶ Migratory Routes: Western Balkan Route. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. ©2021 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-routes/western-balkan-route/>>.

bezpečnost na vnějších hranicích EU. Za ochranu svých hranic si odpovídá i nadále Albánie. Frontex v zahraničních misích poskytuje zejména technickou a operativní podporu a pomoc při provádění kontrol na hraničních přechodech a zabraňování neoprávněným vstupům podél hranic. Předběžně byly podepsány obdobné smlouvy i s dalšími nečlenskými státy se Severní Makedonií, Bosnou a Hercegovinou, Srbskem a Černou Horou.⁸⁷

Policisté České republiky se zúčastňují zahraničních misí již od vypuknutí krize a střídají se v na sebe navazujících kontingentech. V rámci bilaterálních dohod působí tyto policejní kontingenty i v některých nečlenských státech EU. Pravidelně jezdí střežit hranice do Severní Makedonie, Srbska i Maďarska, dříve vypomáhali například i ve Slovinsku. Frontex má oproti těmto „bilaterálním misím“, jak jsou někdy slangově nazývány, mnohem širší pole působnosti, a to jak na profilaci pracovního zařazení, tak i na místa svého působení.

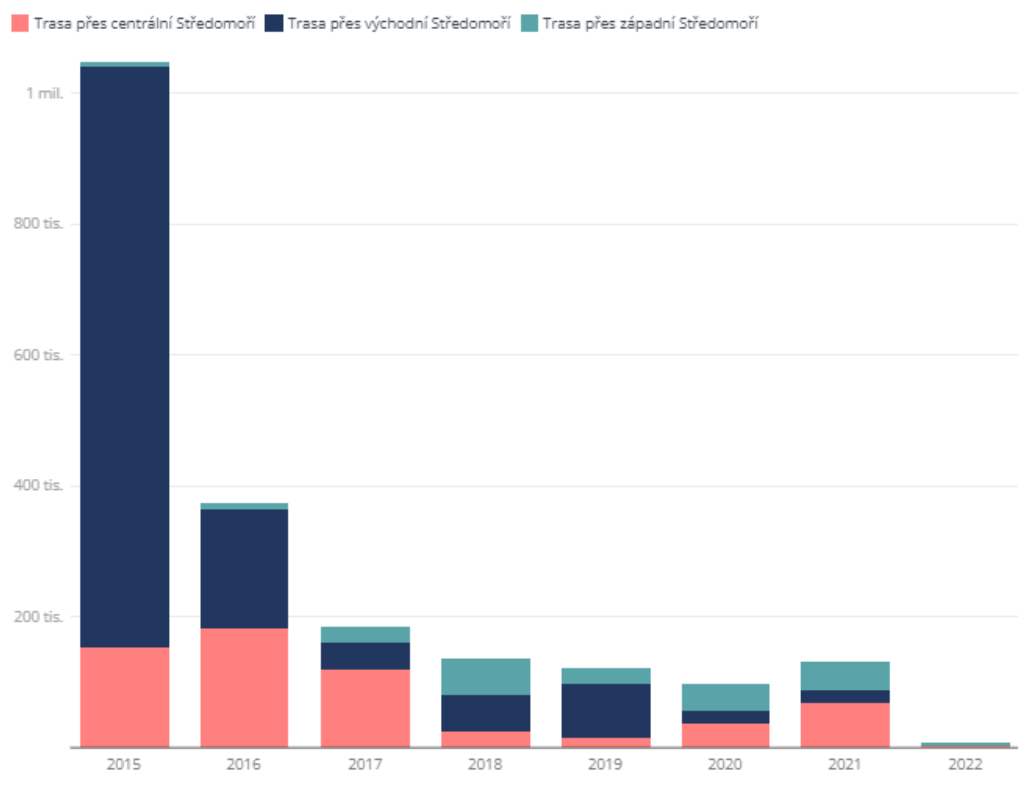
Počet nelegálních překročení hranic od roku 2015 do ledna roku 2022 s vyobrazením za jednotlivé roky znázorňuje *Obrázek 8*. Trasou přes západní Středomoří se rozumí i trasa přes západní Afriku a trasa přes východní Středomoří je totožná s balkánskou trasou, která na východní navazuje. Jak je patrné, tak počet nelegálních vstupů do EU se od vrcholu krize v roce 2015 výrazně snižuje, což je mimo jiné pozitivním důsledkem přijatých opatření ke zvládnutí migrační krize. V lednu 2022 bylo registrováno 7 515 nelegálních vstupů, nejvíce na západní trase (4 202), dále na centrální trase (2 150) a východní trase (1 163).⁸⁸

Graf 2 znázorňuje celkový podíl nelegálních vstupů na jednotlivých trasách v letech 2015–2021, číselný údaj je zaokrouhlený a je vyjádřený v tisících.

⁸⁷ Evropská pohraniční a pobřežní stráž: byla zahájena vůbec první společná operace mimo EU. *Evropská komise: Tisková zpráva* [online]. b. r., 21.května 2019 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_19_2591>.

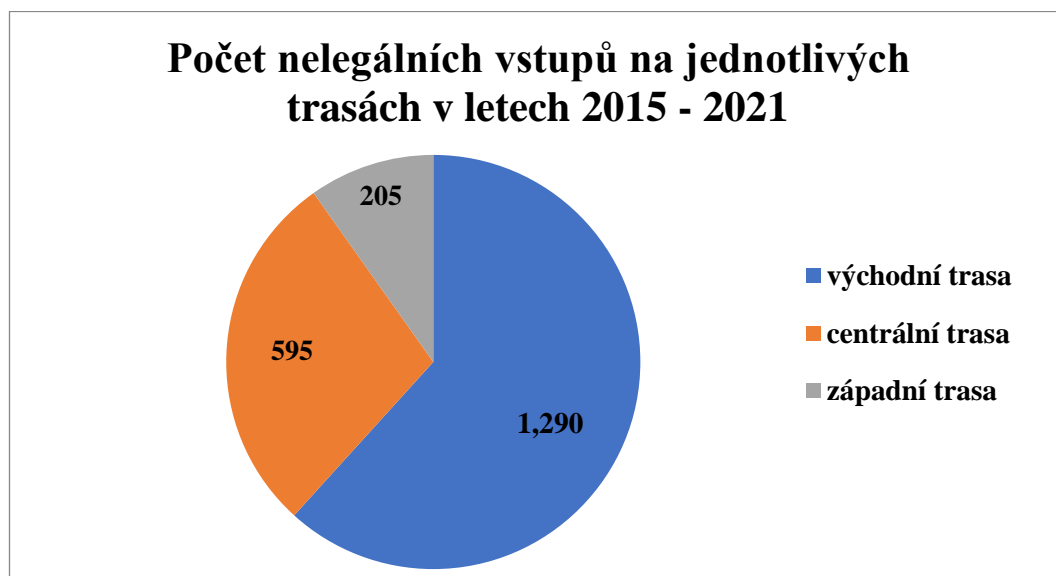
⁸⁸ Migrační toky: trasy přes východní, centrální a západní Středomoří. *Evropská rada, Rada Evropské unie: Infografika* [online]. 14.2.2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/migration-flows/>>.

Obrázek 8 – počet nelegálních vstupů - ročně

Zdroj: Evropská rada, Rada EU, Infografika – Migrační toky.⁸⁹

Graf 2 – počet nelegálních vstupů celkově v letech 2015 - 2021

Zdroj: Zpracováno autorem na základě dat Evropské rady a Rady EU.⁹⁰

⁸⁹ viz. pozn. 88, opak. cit.

⁹⁰ taktéž.

7 Opatření přijatá státy na migračních trasách od roku 2015

V poslední kapitole se autor práce věnuje přijatým migračním opatřením zeměmi, které byly migrační krizí zasaženy. Analyzuje vliv těchto přijatých opatření na statistické údaje o počtu nelegálních překročení a žádostí o azyl na jednotlivých migračních trasách.

7.1 Historický vývoj společné migrační politiky

Problematikou související s migrací se začalo blíže zabývat Evropské hospodářské společenství, dále jen EHS, v 80. letech minulého století. EHS v roce 1974 podalo žádost na vypracování akčního programu, který by zlepšil podmínky migrujících pracovníků, a to jak občanů členských států, tak i občanů třetích zemí. V té době na území EHS pracovalo odhadem 600 tisíc nelegálních migrantů. Tyto první dokumenty vykazují podobnou charakteristiku evropské migrační politiky, která se uplatňuje i v dnešní době, tedy nutnost zavést určité standardy na ochranu uprchlíků a zároveň přistupovat k nelegální migraci represivně. Z historického hlediska měly na společnou evropskou migrační politiku zásadní vliv zejména Maastrichtská smlouva z roku 1992, Amsterodamská smlouva z roku 1997 a Lisabonská smlouva z roku 2007.⁹¹

7.2 Strategie pro boj s nelegální migrací

Dne 23. dubna 2015 došlo k mimořádnému zasedání Evropské rady, která se shodla, že je třeba zabránit dalším katastrofickým událostem ve Středozemním moři, kde došlo k několika desítkám úmrtí osob ve snaze doplnout na italské ostrovy. V souvislosti s tím se Evropská rada rozhodla:

- posílit mořské operace Triton (nyní Themis) a Poseidon finančními i lidskými zdroji, aby bylo možné rozšířit pátrací a záchranné akce Frontex
- zaměřit svoji činnost na boj proti obchodníkům s lidmi ve vzájemné spolupráci s policejními orgány výchozích i tranzitních zemí
- předcházet nelegálním migračním tokům tím, že zintenzivní podporu a spolupráci s Africkou unií – například civilní mise Sahel Niger měla předcházet nelegální migraci, bylo zjištěno, že 90 % migrantů ze západní Afriky na cestě do Libye prochází Nigerem

⁹¹ SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0., s. 94 – 102.

- vyslat do klíčových zemí evropské styčné důstojníky, aby shromažďovali informace o migračních tocích a spolupracovali s místními orgány.⁹²

7.3 Protiimigrační opatření EU a Turecka

Jako zásadní krok pro zvládnání krize na východní trase lze hodnotit prohlášení EU a Turecka z března roku 2016 s ohledem na obrovský počet migrantů, kteří se přes Turecko přesouvali do Řecka. Turecko otevřelo svůj pracovní trh občanům Sýrie, zavedlo nové vízové požadavky a EU začala vyplácet Turecku vyčleněné prostředky ve výši 3 miliardy euro na zvládnání uprchlické krize a integraci uprchlíků v zemi. V souladu s tím se Turecko zavázalo, že všichni noví migranti přicházející na řecké ostrovy budou navraceni do Turecka, pokud v Řecku řádně nepožádají o azyl, nebo pokud bude jejich žádost zamítnuta, a dále Turecko přijme zpět všechny nelegální migranty zadržené v tureckých vodách. Rovněž bylo ujednáno, že za každého syrského občana navraceného z řeckých ostrovů do Turecka bude jeden syrský občan z Turecka přesídlen do EU. Turecko přijme nezbytná opatření, která zamezí otevření nových mořských nebo pozemních tras z Turecka do EU a přijme přísnější opatření k ochraně svých hranic. V červnu 2018 došlo k navýšení rozpočtu o další 3 miliardy euro jako nástroj poskytující uprchlíkům v Turecku pomoc v oblasti základních potřeb.⁹³

V prvním čtvrtletí roku 2020 došlo ke zvýšenému tlaku na pozemních hranicích EU s Tureckem a na základě jednání Rady EU bylo uznáno, že Turecko čelí opětovně vysoké migrační zátěži, kdy přijalo více než 3,7 milionů uprchlíků a migrantů. Od podpisu původního prohlášení došlo k řadě obvinění z obou stran. Turecko migrační tlak využívalo a využívá k politickým účelům, například opakovaně vyžaduje speciální podmínky v celní unii, omezení podmínek pro vstup do EU s výhrůzkou otevření svých hranic pro uprchlíky, kterým následně umožní odchod dále do západní Evropy.⁹⁴

Výsledky přijatých opatření v Turecku

Ze zprávy Evropské komise ze dne 13. 6. 2017 vyplývá, že přijatá opatření měla zásadní vliv na počet přichozích migrantů z Turecka na řecké ostrovy. V první polovině roku 2015 se jednalo průměrně o 1 700 přichozích denně. Naproti tomu v období

⁹² viz. pozn. 52, opak. cit.

⁹³ taktéž.

⁹⁴ HUDEMA, Marek. Výzvy pro EU: Evropu čeká další vyděrač. Erdoganovo Turecko si kvůli migrantům začne brzy klást podmínky. *Lidovky: události* [online]. 5. prosince 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW: <https://www.lidovky.cz/svet/evropu-ceka-dalsi-vyderac-erdoganovo-turecko-si-kvuli-migrantum-zacne-brzy-klast-podminky.A211204_223403_In_zahranici_lros>.

od 27. února 2016 do 8. června 2016 bylo za celý časový úsek 5 300 příchozích osob, což je průměrně 52 příchozích za den.⁹⁵

Jak je patrné z obrázku 8, největší a nejvýraznější pokles byl v první fázi mezi lety 2015–2016, a to z 885 tisíc v roce 2015 na 182 tisíc v roce následujícím. Rovněž v následujících letech pokračuje klesající tendence. V roce 2019 byl počet příchozích o 90 % nižší než v roce 2015, a to i přesto, že došlo oproti roku 2018 k nárůstu téměř o 50 %. V letech 2020 i 2021 byl zaznamenán další pokles na hranici 20 tisíc příchozích ročně. Rovněž se podařilo výrazně snížit počet úmrtí na moři, dle Mezinárodní organizace pro migraci přišlo v roce 2019 o život 71 osob, v roce 2015 to bylo 806 osob.⁹⁶

I přes velký pokles příchozích osob se jako zcela nefunkční projevilo navracení osob nespĺňujících požadavky pro udělení azylu zpět do Turecka. Turecko neplnilo svoje povinnosti o zpětném převzetí, což způsobilo přelidnění na řeckých ostrovech. V roce 2019 byla situace na řeckých ostrovech Kos, Samos, Lesbos, Rhodos a jiných kritická do té míry, že například na ostrově Samos s kapacitou tábora 648 osob, bylo přes 4 000 migrantů.⁹⁷

7.4 Protiimigrační opatření v Maďarsku

Se zvyšujícím se přílivem migrantů do Evropy začalo Maďarsko uplatňovat tvrdou protiimigrační politiku. V létě roku 2015 se Maďarsko rozhodlo postavit na hranici se Srbskem plot, který v podstatě uzavřel volně průchozí 175 km dlouhou maďarsko-srbskou hranici. Plot vyrobený z žiletkového drátu byl později zdvojen druhým plotem, na některých místech přibýly alarmy a termovizní kamery. Druhý plot byl zbudován z důvodu předpokládané další migrační vlny, která by mohla být ještě větší než z roku 2015. Vybudování plotu mělo za následek změnu směru migrační trasy a přesměrování migračního toku do Chorvatska.⁹⁸

⁹⁵ Zpráva komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě: Šestá zpráva o pokroku dosaženém při provádění prohlášení EU a Turecka. *Oficiální internetová stránka Evropské unie* [online]. Štrasburk, 13.6.2017 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0323&from=EN>>.

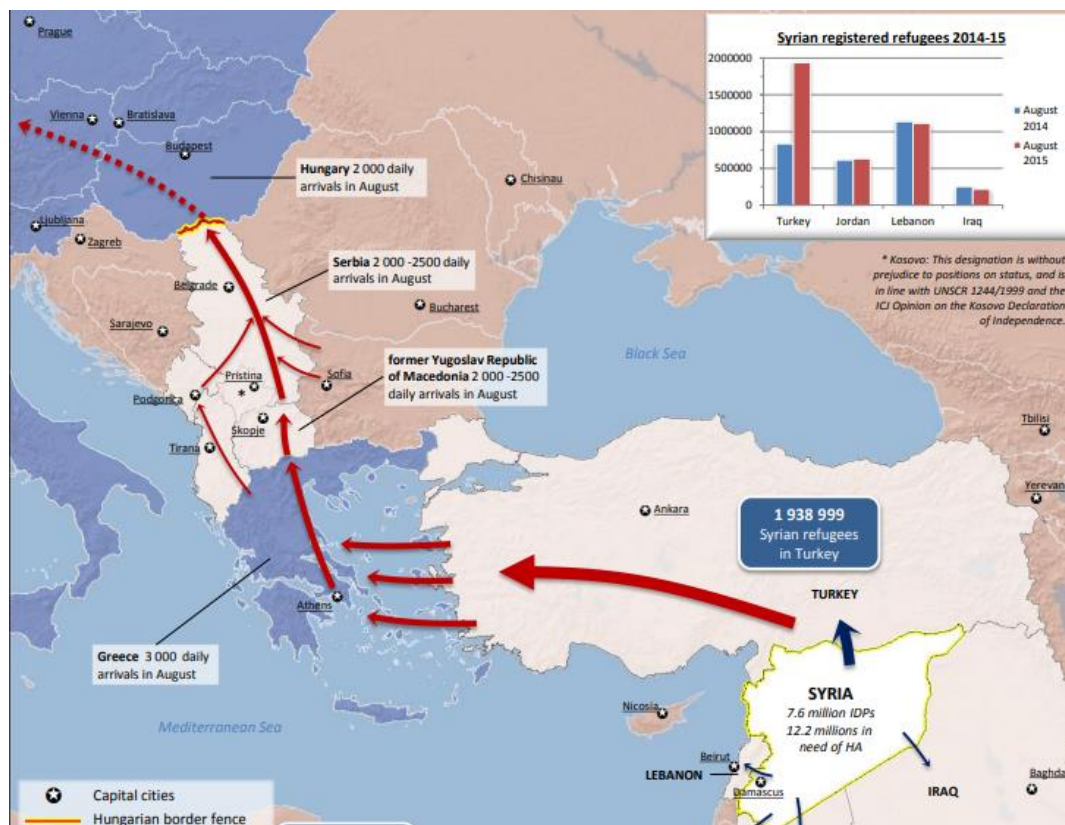
⁹⁶ viz. pozn. 52, opak. cit.

⁹⁷ viz. pozn. 84, opak. cit.

⁹⁸ SANDFORD, Alasdair. Hungary completes new anti-migrant border fence with Serbia. *Euronews* [online]. 28.4.2017 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://www.euronews.com/2017/04/28/hungary-completes-new-anti-migrant-border-fence-with-serbia>>.

Mapa 1 a *Mapa 2* znázorňují situaci na balkánské trase před vybudováním a po vybudování plotu na maďarsko-srbské hranici a porovnává změnu migračního toku. *Mapa 1* vyobrazuje původní trasu ze srpna 2015. Je vyznačena červenou šipkou a vedla z Řecka přes Severní Makedonii, potažmo Albánii a Černou Horu do Srbska a pokračovala do Maďarska. Denně územím jednotlivých států procházelo 2 až 3 tisíce osob.⁹⁹

Mapa 1 – původní balkánská trasa

Zdroj: ECHO Daily Map, Refugee Crisis – Western Balkan route.¹⁰⁰

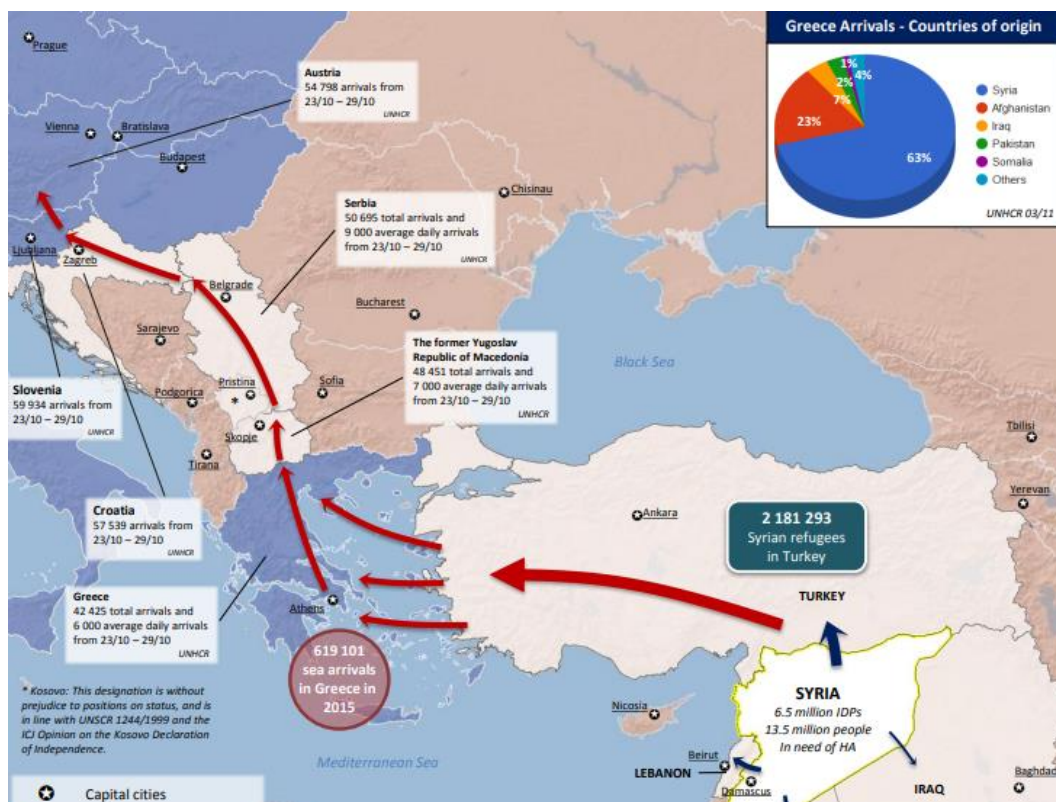
Mapa 2 znázorňuje situaci z listopadu 2015 po vybudování plotu na maďarsko-srbské hranici. Uzavření maďarské hranice způsobilo změnu migračního toku, který byl přeměrován do Chorvatska a Slovinska, tedy států, kterých se migrační krize do té doby tolik nedotýkala. Počty příchozích se rapidně zvedly a denně státy procházelo 7 až 9 tisíc osob.¹⁰¹

⁹⁹ Refugee Crisis - Western Balkan route - ECHO Daily Map: 09/09/2015. *Reliefweb* [online]. 10.9.2015 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/120754/130292525.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.

¹⁰⁰ taktéž.

¹⁰¹ Refugee Crisis - Western Balkan route | Syria Regional Crisis - ECHO Daily Map: 05/11/2015. *Reliefweb* [online]. 6.11.2015 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW:

Mapa 2 – balkánská trasa po vybudování plotu na maďarsko-srbské hranici

Zdroj: ECHO Daily Map, Refugee Crisis – Western Balkan route.¹⁰²

Protiimigrační opatření „Stop Soros“

Maďarsko v roce 2018 zavedlo soubor zákonných opatření nazývaných „Stop Soros“. Nová právní úprava byla pojmenovaná po americkém miliardáři maďarského původu, který podporuje nevládní organizace pomáhající migrantům bez práva na azyl. Právní úprava nově zavedla tresty za podporu nelegální migrace, například až rok odnětí svobody hrozí za organizování ilegální migrace, dále zavedla 25% daň pro organizace podporující migraci nebo umožňuje zakázat organizaci, která je aktivní v oblasti imigrace a znamená hrozbu pro stát. Předseda pravicové strany Fidesz zákonná opatření obhajoval tím, že úprava je nutná k zachování národní bezpečnosti, migranti se nedostanou do Maďarska sami od sebe, někdo je musí dovézt, poskytnou právní i finanční pomoc a tyto organizátory je třeba přísně sankcionovat.¹⁰³

<<https://reliefweb.int/map/world/refugee-crisis-western-balkan-route-syria-regional-crisis-echo-daily-map-05112015>>.

¹⁰² taktéž.

¹⁰³ ČTK. Stop Soros a ústavní změny: Maďarští poslanci zavedli tresty za pomoc nelegálním imigrantům. *IROzhlas: svět* [online]. 20.6.2018 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z WWW: <https://www.irohlas.cz/zpravy-svet/madarsko-stop-soros-protiimigracni-zakon-orban_1806201540_haf>.

Soudní dvůr EU v listopadu 2021 rozhodl, že maďarský protiimigrační zákon „Stop Soros“ je v rozporu se zákony EU. Maďarsko porušuje směrnice EU týkající se postupů a přijímání žadatelů o azyl a rovněž neoprávněně kriminalizuje aktivity lidí, kteří se žadatelům o azyl snaží pomáhat. Trestáno bylo například monitorování hranice, příprava nebo distribuce informačních materiálů nebo provozování sítě podporující nelegální přistěhovalectví. Maďarská vláda se tímto rozhodnutím musí řídit a přijmout vhodná legislativní opatření, v opačném případě ji hrozí finanční sankce a další žaloby. Maďarsko mimo výše uvedené čelí i jiným žalobám, například, že vytlačuje migranty zpět za své hranice a neumožňuje řádně požádat o azyl. Dle Helsinského výboru by se mohlo jednat až o 50 tisíc lidí od roku 2015, kterým nebylo umožněno zažádat v Maďarsku o azyl. Tato obvinění byla jedním z hlavních důvodů, proč se Frontex na začátku roku 2021 rozhodl odejít z Maďarska.¹⁰⁴

Výsledky přijatých opatření v Maďarsku

V reakci na přesměrování migračního toku do Chorvatska a následnému náporu migrantů na chorvatsko-maďarských hranicích, vybudovalo Maďarsko plot i na této společné hranici. Chorvaté převáželi migranty v autobusech k maďarské hranici, kde je Maďaři dále přepravovali do záchytných center u rakouských hranic. Maďarské radikální řešení postavení hraničního plotu spustilo pomyslnou lavinovou reakci. Slovinsko začalo, v reakci na migrační vlnu, která původně směřovala přes Maďarsko, stavět plot v listopadu 2015 na hranicích s Chorvatskem. Z *mapy 2* je patrné, že během týdne přišlo do Slovinska téměř 60 tisíc osob. Se zhoršující se krizí byly státy Slovinsko, Chorvatsko, Srbsko i Severní Makedonie nuceny přijmout opatření, která umožnila vstup na jejich státní území pouze těm, v jejichž domovině probíhal ozbrojený konflikt.¹⁰⁵

Ze statistických údajů z Eurostatu jednoznačně vyplývá, že účinnost opatření přijatých Maďarskem měla zásadní vliv na počet podaných žádostí o azyl. V roce 2015 podalo žádost o azyl v Maďarsku 177 tisíc osob, o rok později to bylo 29 tisíc žádostí,

¹⁰⁴ Soudní dvůr EU: Maďarský protiimigrační zákon „Stop Soros“ je v rozporu se zákony EU. *Amnesty international* [online]. 24.11.2021 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.amnesty.cz/zprava/5258/soudni-dvur-eu-madarsky-protiimigracni-zakon-stop-soros-je-v-rozporu-se-zakony-eu>>.

¹⁰⁵ viz. pozn. 84, opak. cit.

v roce 2017 pouze 3 390 žádostí, následující rok 670 žádostí a v roce 2020 jich bylo podáno pouze 115.¹⁰⁶

7.5 Předcházení migrace z Libye

Migranti a žadatelé o azyl využívající trasu přes centrální Středomoří pro vstupy do EU vyplouvají ve většině případů ze severní Afriky. Tato trasa je specifická tím, že migrační toky jsou zde složeny z migrantů, kteří většinou nesplňují podmínky pro udělení mezinárodní ochrany. I proto se Libye stala klíčovou tranzitní zemí pro migranty ze subsaharské Afriky, kteří míří do Evropy, respektive do Itálie. Po svržení režimu Muammara Kaddáfího panuje v Libyi politický chaos a již několik let zde probíhá občanská válka. Toho využívají převaděči a zločinecké organizace zaměřené na obchodování s lidmi.¹⁰⁷

Od roku 2015 zavedla EU systém opatření a finanční podpory, kdy v rámci Nouzového svěřeneckého fondu EU pro Afriku poskytla Libyi celkem 700 milionů euro, které jsou využívány na zlepšení životních podmínek v přijímacích zařízeních pro migranty a pro sociálně-ekonomický rozvoj regionu, řízení migračních toků, podporu zranitelných osob (humanitární činnost) a rovněž ke správě hranic.¹⁰⁸

V rámci výše uvedených opatření poskytovala EU od roku 2016 výcvik libyjské pobřežní stráž, a to včetně vybavení. Hlavním cílem bylo zvýšit bezpečnost v libyjských teritoriálních vodách. Výcvik byl původně realizován prostřednictvím operace Sophia, operace EU se zaměřením proti převaděčství ve Středozezemním moři. Operace Sophia skončila v březnu 2020. Od 31. března 2020 začala mise Irini, jejímž cílem je monitorování plavidel a kontrola přepravování zbraní, na jejichž dovoz i vývoz uvalilo OSN embargo. V rámci této operace libyjská pobřežní stráž prochází výcvikem v oblasti prosazování práva na moři včetně výcviku záchranných operací.¹⁰⁹

Dne 2. února 2017 uzavřela Itálie s Libyí memorandum o porozumění, jednalo se o období dohody mezi EU a Tureckem. Cílem dohody bylo zabránění vstupu migrantům do Evropy a faktické uzavření migrační trasy přes centrální Středozezemí.

¹⁰⁶ viz. pozn. 8, opak. cit.

¹⁰⁷ viz. pozn. 52, opak. cit.

¹⁰⁸ EU Emergency Trust Fund for Africa: Libya. *An official website of the European Union: Trust Fund for Africa* [online]. b.r. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/region/north-africa/libya_en>.

¹⁰⁹ viz. pozn. 52, opak. cit.

Trasu se zcela uzavřít nepodařilo, ale došlo k výraznému omezení počtu žádostí o azyl v Itálii.¹¹⁰

Výsledky přijatých opatření

Díky přijatým opatřením EU k řešení migrační situace v Libyi počet nelegálních vstupů po trase přes centrální Středomoří od roku 2017 výrazně poklesl, což je patrné i z *obrázku 8*, viz výše. V letech 2016 a 2017 bylo v Itálii podáno přes 120 tisíc žádostí o azyl, v roce 2018 59 tisíc žádostí, v roce 2019 43 tisíc a v roce 2020 26 tisíc žádostí. V roce 2020 byl ale zaznamenán výraznější nárůst migrantů vyplouvajících z Alžírsko. Finance ze svěřeneckého fondu byly využity mimo jiné na řízení migračních toků, např. podporování dobrovolných návratů migrantů, kteří zůstali v Libyi a chtějí se dobrovolně vrátit do své země. Ze statistiky IOM vyplývá, že v letech 2017 až 2020 tohoto programu využilo okolo 50 tisíc migrantů z detenčních zařízení v Libyi. Klesající trend je přisuzován především posíleným asistenčním zásahům libyjské pobřežní stráže. Např. v roce 2021 libyjská pobřežní stráž zadržela a do Libye vrátila více než 32 tisíc lidí, což bylo třikrát více než v předchozím roce.¹¹¹

EU a především Itálie čelila a čelí vlně kritiky pro svoji politiku řízení migrace v Libyi. Především pro její dopady na práva migrantů a pro absenci alternativních udržitelných řešení pro migranty uvězněné v libyjských detenčních centrech, na což velice často upozorňují nevládní a neziskové organizace, které se zabývají migrací. Mimo jiné uvádějí, že zcela absentují humanitární koridory nebo legální migrační cesty. Dohoda mezi Itálií a Libyí umožňuje navracet migranty zpět do Libye, kde je čeká násilí, týrání a vydírání. Tyto organizace rovněž apelují na EU, aby od dohody odstoupila. Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky, dále jen UNHCR, a IOM odhadují, že v současné době je v Libyi přibližně 50 tisíc registrovaných uprchlíků a žadatelů o azyl, kteří byly navraceni zpět do Libye bez možnosti zažádat o azyl v EU a okolo 1 milionu potencionálních migrantů, kteří na svoji příležitost dostat se do Evropy stále čekají. Jedná se o údaj z března 2022.¹¹²

¹¹⁰ taktéž.

¹¹¹ viz. pozn. 8, opak. cit.

¹¹² STENZELOVÁ, Michaela. Občanská válka v Libyi a nehumánní podmínky v detenčních centrech. *Centrum pro lidská práva a demokracii* [online]. 1.3.2022 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z WWW: <<https://www.centrumlidskaprava.cz/obcanska-valka-v-libyi-nehumanni-podminky-v-detencnich-centrech>>.

7.6 Opatření přijatá na trase přes západní Středomoří

Jak uvádí autor již v kapitole 6.1, trasa přes západní Středomoří je využívána pro nelegální vstupy do Španělska, a to přes Středozemní moře na pevninské území nebo po souši do španělských enkláv Ceuta a Melila v severní Africe. Tranzitními zeměmi jsou nejčastěji Maroko a Alžírsko. V roce 2018 se západní trasa stala celkově nejvyužívanější trasou do Evropy, a to především vlivem opatření, která byla přijata státy na ostatních trasách. V roce 2018 došlo k 57 tisícům nelegálních vstupů, což bylo o téměř 35 tisíc víc než předešlého roku. Španělsko a EU se rozhodly přijmout opatření, která by zvyšujícímu se trendu zabránila.¹¹³

Maroko se v průběhu posledních několika let transformovalo z původně migrační země na zemi tranzitní, případně na zemi cílovou pro migranty ze subsaharské Afriky a Sýrie. Potenciál cílové země souvisí především s rozvojem cestovního ruchu, i přesto nenabízí tolik možností jako Evropa. Proto se pro většinu migrantů stává až jako druhou alternativou, pokud se odchod do Evropy nepodaří. S rostoucím počtem migrantů v zemi čelilo Maroko zvýšeným sociálně právním problémům, které jsou pro imigrační země typické. V roce 2014 přijalo Maroko Národní migrační strategii zaměřenou na integraci a přístup veřejných služeb pro migranty a řízení migračních toků, k čemuž rovněž vysokou měrou pomáhaly a stále pomáhají finanční zdroje ze Svěreneckého fondu EU pro Afriku.¹¹⁴

Z historického hlediska je patrná snaha o spolupráci mezi EU a Marokem. Za hlavní milník je považována dohoda o evropsko-středomořském přidružení z roku 2000. Od roku 2008 má Maroko tzv. rozšířený status v rámci evropské politiky sousedství, což zaručuje pro obě strany mimo jiné ekonomické výhody. Španělsko se zavázalo provádět výcvik marockých bezpečnostních jednotek, zajistit společné hlídky podél pobřeží, vybudovat dvojité hraniční plot podél španělských enkláv Ceuty a Melily. Bezpečnost enkláv je zajišťována především ze strany Maroka.¹¹⁵

Hranice Maroka a Alžírsko jsou velice nehostinné a těžko překonatelné, navíc jsou armádou hlídané z obou stran. Drtivá většina migrantů přicházejících z Alžírsko

¹¹³ viz. pozn. 52, opak. cit.

¹¹⁴ EU Emergency Trust Fund for Africa: Morocco. *An official website of the European Union: Trust Fund for Africa* [online]. b. r. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z WWW: <<https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/region/north-africa/morocco>>.

¹¹⁵ Delegation of the European Union to Morocco: Morocco and the EU. *European External Action Service* [online]. 10.5.2016 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z WWW: <https://eeas.europa.eu/delegations/morocco/4347/morocco-and-eu_en>.

využívá k překonání úsek na severu země, kde byl po vzájemné dohodě postaven hraniční plot. Mimo společného řešení migrační krize se Španělskem, potažmo EU, zahájilo Maroko v roce 2015 regularizační kampaň, která znamenala legalizaci pobytu většiny migrantů ze subsaharské Afriky. V roce 2016 došlo například ke schválení 24 tisíc žádostí z celkových 28 tisíc.¹¹⁶

Výsledky přijatých opatření

V letech 2019 a 2020 lze vyzorovat klesající trend využití této trasy k nelegálním vstupům z Maroka do Španělska. Zásadní vliv na tento pokles mělo zvýšené úsilí Maroka v boji s nelegální migrací, a to i ve smyslu přijatých protiimigračních opatření na ochranu vlastní země, intenzivnější spolupráce Maroka se Španělskem a rovněž pandemie Covid-19. Z dat Eurostatu vyplývá, že i přes výše uvedené eviduje Španělsko od roku 2016 stoupající tendenci v počtu podaných žádostí o azyl. V letech 2015 a 2016 bylo podáno 15 tisíc žádostí, v roce 2018 to bylo 54 tisíc žádostí, následující rok 117 tisíc a v roce 2020 bylo podáno 88 tisíc žádostí.¹¹⁷

Tento fakt je především dán tím, že do statistik evidujících migrační trasu západní Středomoří je zahrnuta i trasa přes západní Afriku. Tato je využívána pro nelegální vstupy na Kanárské ostrovy, které jsou autonomním společenstvím Španělska. Lepší řízení migrace a ochrana hranic v Maroku přispěly k přesunu migračních toků z trasy přes západní Středomoří na západoafrickou trasu, kde byl nárůst nelegální migrace více desetinásobný. V reakci na tento nárůst vyslala v druhé polovině roku 2020 agentura Frontex, v rámci operace Indalo, několik desítek svých členů. Nárůst nelegální migrace na Kanárských ostrovech byl v březnu 2020 téměř o 50 % vyšší než v březnu 2019.¹¹⁸

¹¹⁶ DANYŠ, Otmar. *Maroko a migrační krize* [online]. Plzeň, 2018 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z WWW: <<https://otik.zcu.cz/bitstream/11025/33593/1/Bakalarska%20prace%20-Danys.pdf>>. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jan ZÁHORÍK, Ph.D.

¹¹⁷ viz. pozn. 8, opak. cit.

¹¹⁸ viz. pozn. 52, opak. cit.

Závěr

Lidská migrace je velmi složitý proces, který je ovlivněn mnoha faktory. Migrační krize v Evropě má od svého počátku mnoho podob a její vývoj je de facto zrcadlem aktuálně nastavené migrační politiky v zemích, které leží na migračních trasách. Hlavní roli ve vývoji krize budou mít v budoucnu dílčí aspekty, jakými jsou zejména spolupráce Turecka s EU, Libye s Itálií a Maroka se Španělskem. Rovněž důležitá bude bezpečnostní situace na Blízkém východě. Jedná se o specifický region, který je mnohými chápán jako zdroj neustálých válečných konfliktů, a tudíž i potenciální příčinou migrace. Neméně důležité bude dodržování smluvních závazků členských států EU v boji proti nelegální migraci, především vzájemná spolupráce a pomoc, a to jak finanční, technická, tak i pomoc ve smyslu poskytnutí lidských zdrojů.

Autor v úvodu práce rozlišuje základní terminologii, přičemž mimo jiné vysvětluje rozdíl mezi pojmy migrant a uprchlík. Provádí exkurz do historie lidské migrace, zmiňuje prvotní migraci – lovce a sběrače, stěhování národů, éru kolonizace a otrokářství až po migraci po druhé světové válce. Za jednu z hlavních příčin migrační krize v Evropě, která vyvrcholila v roce 2015, lze považovat vlny revolucí a protivládních protestů, které proběhly od konce roku 2010 téměř po celém Blízkém východě. Tyto série revolučních dění měly jasný cíl. Pokusit se o státní převrat, svrhnout diktátory a nahradit stávající autoritářské režimy demokratickou státní správou. Výsledkem byla praktická destabilizace téměř celé oblasti Blízkého východu, v mnoha zemích opětovně vypukly občanské války trvající mnohdy do současnosti, došlo k vzestupu islamistických hnutí. Od roku 2015, kdy byla migrační krize v Evropě na vrcholu, zavedla EU opatření, podepsala dohody a smlouvy s nečlenskými státy EU, aby zajistila lepší ochranu vnějších hranic a kontrolu migračních toků.

Autor bakalářské práce si za cíl stanovil analyzování nejrelevantnějších protiimigračních opatření přijatých vybranými zeměmi a zjišťoval vliv těchto opatření na statistické údaje. Údaje autor komparoval prostřednictvím Statistického úřadu Evropské unie. Hodnotícím měřítkem v tomto případě byly údaje o počtu nelegálních překročení hranic do EU, případně podané žádosti o udělení azylu, vše od roku 2015 do současnosti.

Analyzováním dat od vyvrcholení krize v Evropě, byl zjištěn především klesající trend nelegální migrace. K roku 2021 poklesl celkový počet nelegálních vstupů do EU o více než 90 %. V roce 2015 bylo na třech nejvytíženějších migračních trasách

zaznamenáno přes 1, 050 milionu nelegálních vstupů. Oproti tomu v roce 2021 pouze 130 tisíc. Největší skokový rozdíl byl mezi lety 2015 a 2016 na trase východní Středomoří. Z 885 tisíc nelegálních vstupů v roce 2015 došlo následující rok k propadu na 180 tisíc. Zásadní vliv na propad měly smlouvy a opatření přijaté EU a Tureckem. Dodržování těchto smluv a dohod je patrné do současnosti a je zachován klesající trend. V roce 2021 bylo na této trase detekováno přes 20 tisíc nelegálních vstupů.

Dále autor provedl analýzu protiimigračních opatření v Maďarsku, které jsou některými médii označována za velice kontroverzní. Maďarsko se rozhodlo jít vlastní cestou a podél svých hranic vystavělo hraniční ploty a přesměrovalo migrační tok balkánské trasy do sousedních západních zemí, Chorvatska a Slovinska. Reagovalo tak na obrovský migrační tlak, který při vrcholení krize znamenal 485 žádostí o poskytnutí azylu denně, což je více než 177 tisíc za rok. Plot na maďarsko-srbské hranici byl dokončen na konci roku 2015. Následující rok Maďarsko evidovalo 29 tisíc žádostí, v roce 2020 pouze 115 žádostí za rok. Maďarsko si zvolilo direktivní přístup k migraci, kterého se i přes nemalou kritiku EU, drží dodnes.

EU vynaložila velké finanční prostředky, aby mohla alespoň částečně omezit a řídit migrační tok směřující z Libye do Itálie. Investovala do výcviku a výzbroje libyjské pobřežní stráže, do programů sociálně-ekonomického rozvoje místních regionů, návratových operací a zaměřila se na boj proti obchodu s lidmi. Nejvíce nelegálních vstupů bylo v Itálii v roce 2016, a to 181 tisíc. K výraznému omezení na trase došlo až v přelomu let 2017/2018. Jednalo se o skokový propad na 23 tisíc v letech 2018 a 2019. Toto lze prisuzovat dohodě o řízení migrace z února 2017 mezi Itálií a Libyí. Rovněž došlo k poklesu podaných žádostí o udělení azylu v Itálii. Avšak je nutné zmínit fakt, že v roce 2021 byl vyzorován opětovný nárůst nelegální migrace. Bylo detekováno více než 67 tisíc nelegálních překročení hranic.

Trasa západní Středomoří je nejméně využívanou, i přesto lze od roku 2020 vyzorovat stoupající trend. Díky dobré spolupráci Maroka se Španělskem a zvýšenému úsilí Maroka v boji s migrací se podařilo částečně uzavřít migrační tok směřující na pevninskou část Španělska. Výsledkem bylo přesměrování na Kanárské ostrovy, kde došlo k desetinásobnému nárůstu za rok. V letech 2015 a 2016 bylo ve Španělsku podáno 15 tisíc žádostí o udělení azylu, v roce 2019 to bylo již 117 tisíc a následující rok 88 tisíc.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CAMERON, Rondo E. *Stručné ekonomické dějiny světa: od doby kamenné do současnosti*. Praha: Victoria Publishing, 1996. 475 s. ISBN 80-858-6521-1.
2. CASTLES, Stephen a Mark J. MILLER. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Second edition. Houndmills, Basingstoke, Hampshire and London: MACMILLAN PRESS, 1998. 356 s. ISBN 978-0-333-73245-8. Dostupné z: doi:10.1007/978-1-349-26846-7.
3. COLLIER, Paul. *Exodus: jak migrace mění náš svět*. Přeložil Blanka BOBOKOVÁ, přeložil Vincent RICHARDS. Praha: Libri. 260 s. ISBN 978-80-7277-557-6.
4. *Encyklopedie historie světa*. Přeložil Veronika PŮROVÁ, přeložil Marian POCHYLÝ. Praha: Cesty, 2001. 496 s. ISBN 80-7181-567-5.
5. FILÁK, Antonín. *Zákon o Policii České republiky: s komentářem : podle právního stavu k ...* Praha: Police History. 285 s. ISBN 978-80-86477-49-7.
6. HUNTFORD, Roland. Nansen. London, United Kingdom: Little, Brown Book Group, 2001, 768 s. ISBN 0349114927. EAN: 9780349114927.
7. KING, Russell. *Atlas lidské migrace*. Praha: Mladá fronta, 2008. 192 s. ISBN 978-80-204-1706-0.
8. KLAUS, Václav a Jiří WEIGL. *Stěhování národů s.r.o.: stručný manuál k pochopení současné migrační krize*. Ilustroval Jiří SLÍVA. Velké Přílepy: Olympia, 2015. 88 s. ISBN 978-80-7376-422-7.
9. KORČÁK, Jaromír. *Úvod do všeobecné geografie obyvatelstva*. Praha: SPN, 1964. 152 s.
10. MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia. Orient (Academia). 352 s. ISBN 978-80-200-2474-9.
11. PORSCHE, Světlana. *Kulturní, historické a sociální souvislosti migrace*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. 92 s. ISBN 978-80-7394-751-4.
12. SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. 322 s. ISBN 978-80-87284-07-0.

13. UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠTÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 016. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). 145 s. ISBN 978-80-905942-9-6.
14. VEBER, Václav, BUBENÍKOVÁ, Miluša, ed. Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918-1945: seminář pro dějiny východní Evropy při Ústavu světových dějin FF UK v Praze: sborník studií. Praha: Karolinum, 1995. 139 s. ISBN 80-7184-083-1.
15. VENEZIA, Shlomo. V pekle plynových komor. V Praze: Rybka, 2010. 222 s. ISBN 978-80-87067-68-0.

Elektronické zdroje

1. ANDRLOVÁ, Kristýna a Anna DUMONT. Výkladový slovník migrační terminologie. *International Organization for Migration* [online]. [cit. 2021-12-10]. Dostupné z WWW: <https://www.iom.cz/files/Vykladovy_slovník_migrační_terminologie_IOM.PDF>.
2. Asylum and first time asylum applicants by citizenship. *European Commission: Eurostat* [online]. 2021 [cit. 2022-01-01]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_ASYAPPCTZA__custom_1835996/default/table?lang=en>.
3. BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. Historie kolonialismu: Zásadní obrat směru kolonizace v době stěhování národů, 1. část. *Tvar: Obtýdeník živé literatury* [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z WWW: <<https://itvar.cz/zasadni-obrat-smeru-kolonizace-v-dobe-stehovani-narodu-1-cast>>.
4. BOHMAN, Martin. Zahraniční mírové operace a policejní mise jako součást mezinárodní policejní spolupráce. *Centrum pro sociální a ekonomické strategie* [online]. [cit. 2021-04-09]. Dostupné z WWW: <https://ceses.cuni.cz/CESES-75-version1-070917_bohman_mise.pdf>.
5. Co děláme: Hlavní úkoly. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. © 2021 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/cs/co-delame/hlavni-ukoly/>>.

6. Co děláme: Stálý útvar. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. © 2021 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/cs/co-delame/staly-utvar/>>.
7. Co je to Frontex. *FRONTEX* [online]. © 2021 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/language/cs/>>.
8. Časová osa – reakce na migrační tlaky. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. 2015 [cit. 2022-01-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/history-migratory-pressures/>>.
9. ČERŇANSKÁ, Barbara. Teorie push-pull vlivů na migraci: teoretické pojmy. *Encyklopedie migrace* [online]. [cit. 2022-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.encyclopediaofmigration.org/teorie-push-pull/>>.
10. ČTK. Stop Soros a ústavní změny: Maďarští poslanci zavedli tresty za pomoc nelegálním imigrantům. *IROZHLAS: svět* [online]. 20.6.2018 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z WWW: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/madarsko-stop-soros-protiimigracni-zakon-orban_1806201540_haf>.
11. DANYŠ, Otmar. *Maroko a migrační krize* [online]. Plzeň, 2018 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z WWW: <<https://otik.zcu.cz/bitstream/11025/33593/1/Bakalarska%20prace%20-Danys.pdf>>. 52 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jan ZÁHOŘÍK, Ph.D.
12. Delegation of the European Union to Morocco: Morocco and the EU. *European External Action Service* [online]. 10.5.2016 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z WWW: <https://eeas.europa.eu/delegations/morocco/4347/morocco-and-eu_en>.
13. EU Emergency Trust Fund for Africa: Libya. *An official website of the European Union: Trust Fund for Africa* [online]. b.r. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/region/north-africa/libya_en>.
14. EU Emergency Trust Fund for Africa: Morocco. *An official website of the European Union: Trust Fund for Africa* [online]. b. r. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z WWW: <<https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/region/north-africa/morocco>>.

15. European Border and Coast Guard Agency. *European Union: Institutions and bodies* [online]. b. r. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/frontex_cs>.
16. European Border and Coast Guard Agency: logo. *Translation Centre for the Bodies of EU* [online]. b. r. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z WWW: <<https://cdt.europa.eu/en/partners/european-border-and-coast-guard-agency>>.
17. Evropská pohraniční a pobřežní stráž: byla zahájena vůbec první společná operace mimo EU. *Evropská komise: Tisková zpráva* [online]. b. r., 21.května 2019 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_19_2591>.
18. Fridtjof Nansen – průkopník ochrany uprchlíků. *UHNCR - úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.unhcr.org/cz/173-czo-nasakce-unhcrnansenova-cenafridtjof-nansen-prukopnik-ochrany-uprchliku-html.html>>.
19. HUDEMA, Marek. Výzvy pro EU: Evropu čeká další vyděrač. Erdoganovo Turecko si kvůli migrantům začne brzy klást podmínky. *Lidovky: události* [online]. 5. prosince 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW: <https://www.lidovky.cz/svet/evropu-ceka-dalsi-vyderac-erdoganovo-turecko-si-kvuli-migrantum-zacne-brzy-klast-podminky.A211204_223403_ln_zahranici_lros>.
20. Infografika: Počet zachráněných lidských životů při operacích EU ve Středomoří (2015–2021). *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. 2022 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/saving-lives-sea/>>.
21. JUNGWIRTH, Tomáš. Uprchlíctví a migrace ze zemí bývalé Jugoslávie. *Encyklopedie migrace* [online]. b. r. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.encyclopediaofmigration.org/uprchlictvi-ze-zemi-byvale-jugoslavie/>>.
22. KARASOVÁ, Jana. Česko loni udělilo mezinárodní ochranu 114 cizincům. *IROZHLAS: Zprávy z domova* [online]. Praha, 2021, 20. 6. 2021 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z WWW: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/uprchlici-azyl-cesko-ministerstvo-vnitro-data-eurostat_2106201941_kro>.

23. KHOL, Radek. Policejní mise EU v Bosně a Hercegovině skončila. *Portál Informačního centra o NATO v Praze* [online]. 8. října 2012 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z WWW: <https://www.natoaktual.cz/analyzy-a-komentare/policejni-mise-eu-v-bosne-a-hercegovine-skoncila-mise-eulex-v-kosovu-se-meni.A121008_141839_na_analyzy_m02>.
24. Lampedusa se hroutí. Pokud vláda nezasáhne, celý ostrov jde do stávký, varuje starosta. *Echo24.cz* [online]. © 2022, 30. srpna 2020 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://echo24.cz/a/SkPU7/lampedusa-se-hrouti-pokud-vlada-nezasahne-cely-ostrov-jde-do-stavky-varuje-starosta>>.
25. Lee's Push Pull Theory. In: *Rashid's Blog: An Educational Portal: Migration Theories : Lee's Push Pull Theory* [online]. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z WWW: <<https://rashidfaridi.com/2018/04/05/migration-theories-lees-push-pull-theory/>>.
26. Lodě skryté v poušti. Krušná plavba migrantů na Kanáry začíná na Saháře. *IDnes.cz* [online]. © 1999-2021, 24.01.2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/kanarske-ostrovy-migranti-plavba-zapadni-sahara-maroko-migrace-cluny.A210122_133708_zahranicni_aha>.
27. MACHOTKOVÁ, Šárka. Co je to Schengen. *Euroskop: Já a EU* [online]. Vláda České republiky, © 2005-2022 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>>.
28. Main Operations: Operation Poseidon. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. ©2021 [cit. 2022-03-02]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/we-support/main-operations/operation-poseidon-greece/>>.
29. Map of the Schengen and EU Countries. *Schengen Visa Information: Schengen countries* [online]. © 2013 - 2021 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.schengenvisa.info.com/schengen-visa-countries-list/>>.
30. MARENCZOK, Bc. Jiří. *Příčiny a dopady evropské migrační „krize“: subsaharská dimenze* [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 202-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://theses.cz/id/7kniwb/22046231>>. 126 s. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Vedoucí práce Mgr. Jan Prouza, Ph.D.

31. MARTIN CULEK A KOLEKTIV, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Obyvatelstvo Austrálie: Vývoj počtu obyvatel. *MUNI IS: Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. b. r. [cit. 2021-12-22]. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/australie/web/pages/13-obyvatelstvo.html>>.
32. Mezinárodní migrace v Evropě: současné modely, trendy a důsledky. *Univerzita Karlova: Přírodovědecká fakulta* [online]. b. r. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://web.natur.cuni.cz/~ejanska/prednaska2.pdf>>.
33. Migrace - historický přehled: Migrační politika EU po roce 2000. *An official website of the European Union: Zastoupení v České republice* [online]. b. r. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/czech-republic/news/migrace/migrace_historicky_prehled_cs>.
34. Migrace obyvatelstva – historické mezníky a význam migrace pro současnost i budoucnost: Hlavní historické mezníky. *Mendelova univerzita v Brně: Elektronické studijní materiály* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z WWW: <https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=71391>.
35. Migrační toky: trasy přes východní, centrální a západní Středomoří. *Evropská rada, Rada Evropské unie: Infografika* [online]. 14.2.2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/migration-flows/>>.
36. Migranti se pokusili přelézt plot do enklávy Melilla. Jeden zahynul, několik zraněných. *Globe24.cz* [online]. ©2021, 20.srpna 2020 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://globe24.cz/svet/migranti-se-pokusili-prelezt-plot-do-enklavy-melilla-jeden-zahynul-nekolik-zranenych.94c48566>>.
37. Migratory Routes: Eastern Mediterranean Route. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. ©2021 [cit. 2022-03-02]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-routes/eastern-mediterranean-route/>>.
38. Migratory Routes: Western Balkan Route. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. ©2021 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-routes/western-balkan-route/>>.

39. Migratory Routes: Western Mediterranean Route. *Frontex: European Border and Coast Guard Agency* [online]. ©2021, [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-routes/western-mediterranean-route/>>.
40. O nás: Mezinárodní organizace pro migraci. *International Organization for Migration: the migration agency* [online]. [cit. 2021-11-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.iom.cz/o-nas>>.
41. PATROVSKÝ, Ondřej. Před deseti lety se prohnalo Blízkým východem „arabské jaro“. Ohně revoluce v některých zemích hoří dodnes. *Česká televize 24: Svět* [online]. 17.12.2020 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3242226-pred-deseti-lety-se-prohnalo-blizk1m-vychodem-arabske-jaro-ohne-revoluce-v-nekterych>>.
42. PIETRAŠ, Petr. *Důsledky morové a koronavirové epidemie se částečně podobají* [online]. In: . 25.03.2020 [cit. 2022-01-02]. ISSN 1213-1385. Dostupné z WWW: <https://ceskapozice.lidovky.cz/recenze/dusledky-morove-a-koronavirove-epidemie-se-castecne-podobaji.A200323_182803_pozice-recenze_lube>.
43. Podpora pro správu vnějších hranic poskytovaná agenturou Frontex: zatím není dostatečně účinná. *Evropský účetní dvůr: zvláštní zpráva* [online]. ©2021, 08/2021 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z WWW: <https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_08/SR_Frontex_CS.pdf>.
44. Policie České republiky – Služba cizinecké policie: Mezinárodní spolupráce. *Policie České republiky: Útvary Policie ČR* [online]. © 2021 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/mezinarodni-spoluprace-106452.aspx>>.
45. Příslušníci Policie ČR působí v zahraničních mírových misích. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. ©2021, 30. červen 2010 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/videozpravodajstvi-prislusnici-police-cr-pusobi-v-zahranicnich-mirovych-misich.aspx>>.
46. PYRIHOVÁ, Marie a Lea ZÁHRADNÍKOVÁ. Vysílání příslušníků PČR do zahraničí: příležitost nebo problém? *Policista* [online]. 30.06.2014 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.policista.cz/clanky/reportaz/vysilani-prislusniku-pcr-do-zahranici-prilezitost-nebo-problem-1045/>>.

47. Redakce online. "Arabské jaro" začalo před pěti lety v Tunisku, změnilo se na "arabskou zimu." *Security magazin* [online]. 14.12.2015 [cit. 2022-01-29]. ISSN 1210-8723. Dostupné z WWW: <<https://www.securitymagazin.cz/security/arabske-jaro-zacalo-pred-peti-lety-v-tunisku-zmenilo-se-na-arabskou-zimu-1404048438.html>>.
48. Refugee Crisis - Western Balkan route - ECHO Daily Map: 09/09/2015. *Reliefweb* [online]. 10.9.2015 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/120754/130292525.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.
49. Refugee Crisis - Western Balkan route | Syria Regional Crisis - ECHO Daily Map: 05/11/2015. *Reliefweb* [online]. 6.11.2015 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://reliefweb.int/map/world/refugee-crisis-western-balkan-route-syria-regional-crisis-echo-daily-map-05112015>>.
50. SANDFORD, Alasdair. Hungary completes new anti-migrant border fence with Serbia. *Euronews* [online]. 28.4.2017 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://www.euronews.com/2017/04/28/hungary-completes-new-anti-migrant-border-fence-with-serbia>>.
51. SD EU: Odmítáním uprchlických kvót porušily země, včetně ČR, své povinnosti. *Advokátní deník* [online]. ©2021, 02.04.2020 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://advokatnidenik.cz/2020/04/02/sd-eu-odmitanim-uprchlickych-kvot-porusily-zeme-vcetne-cr-sve-povinnosti/>>.
52. SMITKOVÁ, Klára. *Balkánská migrační trasa: řešení migrační vlny v Bosně a Hercegovině a zapojení neziskových organizací* [online]. Praha, 2020 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z WWW: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/202810/?lang=cs*>. 58 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra ruských a východoevropských studií. Vedoucí práce PhDr. Ondřej Žíla, Ph.D.
53. SOCHOROVÁ, E., H. PALDUSOVÁ, M. KUTA a A. FOLVARČNÝ. *Přehled aktualit v oblasti migrace za období od 1. – 31. března 2018* [online]. Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1, 2018 [cit. 2022-01-30]. ISSN 2533-4166. Dostupné z WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=13>>.

54. Soudní dvůr EU: Maďarský protiimigrační zákon „Stop Soros“ je v rozporu se zákony EU. *Amnesty international* [online]. 24.11.2021 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.amnesty.cz/zprava/5258/soudni-dvur-eu-madarsky-protiimigracni-zakon-stop-soros-je-v-rozporu-se-zakony-eu>>.
55. STENZELOVÁ, Michaela. Občanská válka v Libyi a nehumánní podmínky v detenčních centrech. *Centrum pro lidská práva a demokracii* [online]. 1.3.2022 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z WWW: <<https://www.centrumlidskaprava.cz/obcanska-valka-v-libyi-nehumanni-podminky-v-detencnich-centrech>>.
56. SVITÁK, Matěj. Třicet milionů migrantů. Po válce Evropa zažila stěhování národů: Do sovětských tenat. *Česká televize: svět* [online]. b. r. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3089054-tricet-milionu-migrantu-po-valce-evropa-zazila-stehovani-narodu>>.
57. Trasa přes centrální Středomoří. *Evropská rada, Rada Evropské unie: Migrační politika EU* [online]. 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/central-mediterranean-route/>>.
58. Trasy přes západní Středomoří a západní Afriku: Trasa přes západní Středomoří. *Evropská rada, Rada Evropské unie: Migrační politika EU* [online]. 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/western-routes/>>.
59. TVRDÝ, Lubor. *Migrace a její dopady na hostitelskou zem: (Rozvedeno na příkladu USA)* [online]. Ostrava, 1997 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z WWW: <<http://accendo.cz/wp-content/uploads/DIPLOMKA.pdf>. 89 s. Diplomová práce. VŠB - TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA. Vedoucí práce Doc. PhDr. František Varadzin, CSc.>.
60. Uprchlíci a migranti: Azyl. *Lidská práva* [online]. [cit. 2021-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.lidskaprava.cz/student/uprchlici-a-migranti/clanky/azyl>>.
61. Úřední věstník EU: Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019. *EUR-Lex: Přístup k právu EU* [online]. © 1998-2022, 14.11.2019 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EN>>.

62. VESELÝ, Josef. Stěhování národů: 13. schůzka nad knihou Petra Hory - Hořejše. Začátek stěhování národů. *Český rozhlas: dvojka* [online]. © 1997-2021 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z WWW: <<https://dvojka.rozhlas.cz/13-schuzka-stehovani-narodu-7938438>>.
63. Zpráva komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě: Šestá zpráva o pokroku dosaženém při provádění prohlášení EU a Turecka. *Oficiální internetová stránka Evropské unie* [online]. Štrasburk, 13.6.2017 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0323&from=EN>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb.: o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu) In *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 106, s. 7385-7387. Dostupné z WWW:<https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=325/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

Seznam zkratk

EHS	Evropské hospodářské společenství
EURODAC	system porovnávající otisky prstů žadatelů o azyl
EUROPOL	Evropský policejní úřad
EUROSTAT	Statistický úřad EU
FRONTEX	Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž
INTERPOL	Mezinárodní kriminálně-policejní organizace
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
NFPoC	Národní kontaktní bod Frontex
OMPS PP	Odbor mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia
SAR	search and rescue – pátrací a záchranné akce
SIRENE	Schengenský informační systém
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

Seznam obrázků

Obrázek 1 – počet žádostí o azyl v Evropě v roce 2020	14
Obrázek 2 – přesuny německých obyvatel v Evropě po druhé světové válce	20
Obrázek 3 – Leeova teorie tlaku a tahu.....	25
Obrázek 4 – počet zachráněných lidských životů v rámci mořských operací EU	28
Obrázek 5 – mapa zemí EU a Schengenu	33
Obrázek 6 – logo agentury Frontex.....	35
Obrázek 7 – předpokládaný počet členů stálého útvaru Frontex do roku 2027.....	36
Obrázek 8 – počet nelegálních vstupů - ročně	45

Seznam grafů

Graf 1 – počet vyslaných příslušníků PČR agenturou Frontex.....	38
Graf 2 – počet nelegálních vstupů celkově v letech 2015 - 2021	45

Seznam map

Mapa 1 – původní balkánská trasa	49
Mapa 2 – balkánská trasa po vybudování plotu na maďarsko-srbské hranici	50